

SÖKAREN

NR 6

1982 ÅRGÅNG 19

PRIS 10:00 inkl. moms

*Ett parapsykologiskt försök:
"sändare" överför telepatiskt
bilder till "mottagare" på an-
nan plats.*

*Men har något enda experi-
ment gjorts som oemotsägligt
bevisar psi?*

MOT EN UTVÄRDERING av bevisen för psi

Av Nils Wiklund

Det är ingen lätt uppgift att göra en värdering av de experimentella bevis som idag åberopas för existensen av psi-fenomen (telepati, klärvoajans, prekognition och psykokinesi). En del vetenskapsmän, i synnerhet parapsykologer, menar att bevisen är ganska goda, medan andra inte alls är imponerade.

Grundfrågan för parapsykologin är: finns psi-fenomen? Om svaret är "ja", då skulle fenomenens existens kunna slås fast antingen genom upprepbara experiment eller också genom enstaka experiment som är så väl kontrollerade att det är omöjligt att finna någon annan förklaring än psi. Men om svaret är "nej", då är det inte möjligt att konstruera ett upprepbart experiment som bevisar psi, och alla enstaka experiment, där artefakter är uteslutna, måste ge slumpresultat.

De flesta parapsykologer tycks utgå från att paranormala fenomen existerar – trots att det har gjorts mycket få systematiska studier för att bedöma hur starka bevisen för dessa fenomen är. Men ännu viktigare: Det har aldrig klargjorts under vilka omständigheter parapsykologerna vore beredda att överge hypotesen att psi existerar. Detta innebär att psi har viss likhet med ett icke falsifierbart påstående, dvs ett påstående som inte kan motbevisas och som därför är ovetenskapligt.

En följd av parapsykologernas uppfattning att psi med all säkerhet finns är att de lätt blir blinda för alternativa förklaringar till experimentresultaten. Från metodologisk synpunkt kan det faktiskt vara en fördel att anta att psi inte finns, eftersom detta får forskaren att vara mer på sin vakt mot de artefakter eller felkällor som kan finnas i ett experiment, dvs faktorer som ger upphov till resultat som avviker från slumpen men som inte har nå-

Är psi en realitet – eller bygger tron på psi endast på felaktigt utförda experiment? Det är en fråga som allvarligt ställs av en del parapsykologer.

got med psi att göra. Kanske vore det en hjälp för forskarna att använda en term som inte innebär en tolkning. ESP, både i betydelsen *extra-sensory perception* (utom-sinnlig varseblivning) och "*error some place*" (fel någonstans) innebär en ganska specifik tolkning. En sådan beskrivande term som "*un-identified experimental effect*", UEE (oidentifierad experimenteffekt) vore mer neutral.

En metod att värdera bevisen för psi är att välja ut några viktiga experiment och utsätta dessa för en grundlig granskning. Den metoden kan ge såväl "ja" som "nej" till svar på frågan om det finns psi-fenomen. Om psi-fenomen inte finns, då är det sannolikt att artefakter påträffas. Men om dessa fenomen finns, då behövs inga artefakter för att förklara experimentresultaten.

En nödvändig förutsättning för denna metod är att man kommer överens om vilka experiment som skall anses viktiga. Det är lätt att upptäcka fel och brister i redogörelser för parapsykologiska experiment, men utan en överenskommelse om vilka experiment som är viktiga, blir enda slutsatsen att det experiment som varit bristfälligt, inte har någon betydelse som bevis för psi men att det finns en ändlös rad av *andra* studier som är bevisande. . . Detta påminner om den mystiska beskrivningen av Guds natur i negativa termer: "neti, neti" (inte detta, inte detta).

Utan en överenskommelse om

vilka experiment som är viktiga kommer dialogen med vetenskapliga kolleger inom andra områden att avstanna – men parapsykologer sätter sedan gammalt en ära i att välkomna sådana dialoger.

Det är nu precis ett århundrade sedan *Society for Psychical Research* grundades, 1882, och under hela denna tid har parapsykologerna kunnat hålla dialogen med andra forskare vid liv och uppnå en viss respektabilitet. En väsentlig del av denna dialog har varit att man gjort upp en förteckning över särskilt viktiga experiment, som tex J.B. Rhine gjorde i "*Extrasensory Perception After Sixty Years*" (New York: Holt, 1940). Under en tid ansågs dessa experiment ha en avgörande betydelse för bedömningen att psi existerar. Och så länge inga brister i experimenten hade avslöjats, ansågs bevisen vara ganska goda. Men senare har det visats att artefakter förekommit, eller kunnat förekomma, i experimenten, och detta har naturligtvis gjort bevisen mycket svagare.

Sedan Rhines förteckning gjordes upp 1940, har nya viktiga experiment gjorts, vid sidan av många mindre viktiga, och parapsykologerna måste på nytt komma överens om vilka experiment som skall anses ha den största beviskraften.

För att få veta vilka experiment som idag anses vara de viktigaste har jag bett några ledande parapsykologer – före detta ordförande i *Parapsychological Association* – att göra var sitt urval. De flesta tillfrågade har villfarit min begäran, och det visar att parapsykologernas intresse för kommunikation med vetenskapsmän inom andra områden ännu är lika starkt som det varit från början. Denna förteckning är till hjälp för envar som vill göra en bedömning av hur starka bevisen för psi är.

Deltagare

Alla som varit ordförande i *Parapsychological Association* under tiden 1968–1978 tillskrevs. En av dem föreslog att jag även skulle vända mig till J. G. Pratt, vilket jag gjorde. Även om dr Pratt inte var ordförande i PA under tiden ifråga, var han givetvis en av de främsta parapsykologiska forskarna. (Han avled 1979.) Eftersom några av hans experimentrapporter har nagelfarits av Hansel och Stevenson, är kanske hans val av viktiga experiment av särskilt intresse. (Han har tagit med Pratt-Woodruff-experimenten men inte Pearce-Pratt-experimenten!)

I ett brev till dessa ledande parapsykologer förklarade jag syftet med min undersökning och vad jag önskade att de skulle beakta, när de gjorde sitt urval. Jag ville att de skulle ange vilka experiment – eller fall – som de bedömde vara goda, betydande studier *med tanke på styrkan i bevisen för psi*. Jag framhöll som det viktigaste att experimenten skulle vara metodologiskt invändningsfria, att inga artefakter skulle vara kända. De tillfrågade fick nämna hur många experiment de ville, men de skulle vara införstådda med att om artefakter upptäcks i dessa experiment, så skulle detta märkbart minska stöden för existensen av psi.

Första omgången brev skrevs 1979, och 1981 hade jag fått åtminstone något slags svar från tio av de tolv personer som jag kontaktade. Följande sju gjorde det urval som jag bett dem om (inom parentes det år de var ordförande i PA): Ian Stevenson (1968), Hans Bender (1969), John Beloff (1972), Robert L. Morris (1974), Martin Johnson (1976), K. Ramakrishna Rao (1978) och J. G. Pratt.

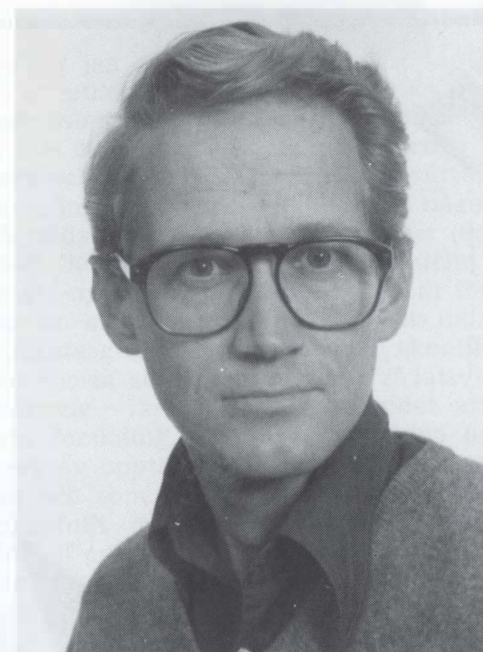
Några svarade, men gjorde inget urval.

Charles T. Tart (1977) skrev: "På det hela taget skulle jag stödja andra PA-ordförandes val i de fall då rapporterna varit publicerade i tidskrifter med anknytning till PA, men förbehålla mig rätten att avvisa vissa experiment."

Gertrude R. Schmeidler (1971) förklarade i detalj sina skäl för att inte göra ett särskilt urval experiment. Hennes åsikter diskuteras nedan.

Robert L. Van de Castle (1970) skrev att han inte hade tid att göra det urval jag bad om.

Endast två av de före detta PA-ordförandena återsände inte ens det svarskort där jag bad dem meddela om de tänkte delta i enkäten eller ej. Dessa två var Rex G. Stan-

Fil. dr Nils Wiklund har en grundlig kännedom om parapsykologin, förvärvat bl a som elev till Martin Johnson (1969–1974) och han har bl a behandlat ämnet i sin psykologexamensuppsats. Från början positivt inställd till existensen av psi har han allt mer kommit att betvivla att psi finns. Vidstående uppsats, som i en engelsk version har accepterats för publicering i *Journal of Parapsychology*, visar på några av de problem som den nutida parapsykologin har.

HELMUT SCHMIDT. Har han gjort experiment som bevisar psis existens? (Foto Bertil Falk.)

ford (1973) och Charles Honorton (1975). Det är osannolikt att inget av mina brev har nått dem, och jag kan bara gissa att de anser sin negativa uppfattning vara tillräckligt känd vad gäller försöken att välja ut vissa experiment som särskilt betydelsefulla.

Resultat

Åtta undersökningar (eller grupper av undersökningar) valdes av minst två personer:

(1) Helmut Schmidts experiment med användning av en slumptals-generator vid bl a PK-försök och förutsägelse av en kvantumprocess nämndes av fem: Beloff, Morris, Johnson, Rao och Pratt.

(2) Kanthamani- och Kelly-experimenten (ESP) med försökspersonen Bill Delmore nämndes av fyra: Beloff, Johnson, Rao och Pratt.

(3) Stepanek-experimenten (ESP)

nämndes av tre: Beloff, Rao och Pratt.

(4) Ganzfeldstudier nämndes av tre: Beloff, Johnson och Morris.

(5) Brugmans experiment (telepati) i Groningen nämndes av två: Stevenson och Beloff.

(6) Pearce-Pratt-experimenten (fjärr-ESP) nämndes av två: Stevenson och Rao – men inte av Pratt själv.

(7) Pratt-Woodruff-experimenten (ESP) nämndes av två: Stevenson och Pratt.

(8) Roll- och Klein-experimenten med försökspersonen Harribance nämndes av två: Beloff och Rao.

25 undersökningar nämndes av endast en person, och dessa diskuteras jag inte här.

Diana Robinson har använt en annan metod för att få fram en förteckning över viktiga experiment. Hon berättar om detta i ett brev till

mig (1981). Hon skrev till *samtliga* medlemmar i *Parapsychological Association* och bad dem välja ut de viktigaste experimenten. Det är intressant att jämföra hennes resultat med mitt. Hennes förteckning upptar de första sju experimenten på min lista, men inte det sista. (Jag tyder hennes "Pratts arbete på det hela taget" så att det omfattar bl a Pratt-Woodruff-serien.) Därutöver har hon tre andra grupper av experiment: de så kallade fjärrsynsexperimenten (förknippade med namnen Targ, Puthoff, Bisaha och Dunne), Schmeidlers arbete med "får" och "getter" samt experimenten med drömmar i Maimonides-laboratoriet. Inget av de experimenten valdes av någon av de ledande parapsykologer som deltog i min enkät – fastän Maimonides drömforskning fick ett "hedersomnämmande" av Stevenson.

Eftersom de sju första valen på min lista överensstämmer med de val som gjorts av parapsykologerna som grupp, tror jag vi kan betrakta dessa sju grupper av experiment som exempel på viktiga parapsykologiska undersökningar.

Kommentarer

Av särskilt intresse är att många parapsykologer fortfarande anser att Pearce-Pratt och Pratt-Woodruff-experimenten utgör goda bevis för psi. Dessa experiment har granskats noga av olika forskare, vilket underlättar en bedömning av dem.

Det är av stor betydelse att undersöka om det finns parapsykologiska experiment som står sig vid en grundlig, kritisk granskning, och på listan finns alltså två experimentserier vilka en del parapsykologer anser har klarat en kritisk granskning. Men Pratt själv nämnde bara den ena (Pratt-Woodruff-experimenten). Helmut Schmidts experiment har granskats av C.E.M. Hansel i den andra upplagan av hans bok *"ESP and Parapsychology, A Critical Re-Evaluation"* (Buffalo, N.Y.: Prometheus Books, 1980). De flesta som tillfrågades av mig, gjorde sitt val av Schmidts experiment innan den nya upplagan av Hansels bok hade utkommit.

Ganzfeldstudierna tycks inte i första hand ha valts för att de från metodologisk synpunkt skulle vara särskilt välgjorda, utan för att de "har visat sig ha en högre grad av upprepbarhet än någon annan typ av (parapsykologiska) experiment under senare år" (John Beloff).

Betydelsen av en sådan förteckning över viktiga experiment som den här presenterade, framstår

klart när den jämförs med de undersökningar som Hansel granskar i tredje delen av sin bok, där han försöker ta upp alla mer betydelsefulla experiment inom parapsykologin efter 1965. Han betraktar "användningen av maskiner och automatiserade tillvägagångssätt" som den viktigaste utvecklingen sedan 1965, och för den skull ägnar han ett helt kapitel åt Helmut Schmidts experiment, vilka anses vara betydelsefulla även av de ledande parapsykologer som jag tillfrågat. Bortsett från detta har Hansel inte lyckats särskilt väl när det gäller valet av experiment som han granskat. Han ägnar hela kapitel åt parapsykologisk forskning vid Stanford Research Institute (SRI), telepati i drömmar, Uri Geller, fjärrsynsexperiment och vad han kallar "trotsandet av slumpen". Ingen av dessa undersökningar valdes ut av någon enda i min grupp av ledande parapsykologer. I ett kapitel om "mirakelmänniskor" ägnar han dock tre sidor åt Stepanek-experimenten. Varken Kanthamani- och Kelly-experimenten eller ganzfeldstudierna granskas. Honorton har otvivelaktigt rätt i sin uppfattning att "Hansels tackning av den senare forskningen är högst selektiv och grovt inadekvat". Men hur skulle Hansel ha kunnat veta vilka av senare tiders experiment han borde granska, när parapsykologerna nuförtiden inte är lika angelägna som förr att ange vilka experiment de anser vara viktiga?

När man jämför Hansels val med dem som gjorts av parapsykologerna i Diana Robinsons undersökning, finner man att ytterligare två kapitel hos Hansel ägnas åt vad de anser vara viktiga studier, fastän min grupp inte anser det, nämligen fjärrsynsexperiment och drömforskningen i Maimonides-laboratoriet.

Diskussion

Det finns i huvudsak två typer av invändningar mot idén att göra upp en förteckning över särskilt viktiga parapsykologiska experiment. Den första är att bevisen inte står att finna i några enstaka experiment, utan i alla experiment sammantagna. Denna invändning är känd som "buntteorin". Den andra invändningen är att enstaka experiment i princip inte kan ge avgörande bevis; endast upprepbara experiment är bevisande.

Den första invändningen motiverades av Gertrude Schmeidler i ett brev till mig 1979. Hon skrev:

"Du ville ha en lista över parapsykologiska experiment, eller fall,

"... skeptikern har full rätt att kräva oss på besked om vad vi betraktar som goda experimentella bevis för psi."

John Beloff, parapsykolog

på vilka (här återger jag Ditt uttryckssätt) övertygelsen om psi-fenomenens existens vilar. Men enligt min mening växer övertygelsen sakt och blir stark och fullständig först när många, många data har ackumulerats och bildar ett mönster... Övertygelsen kommer när en ny teori eller ett nytt mönster börjar framträda ur skilda upptäckter och när förutsägelser som kan göras utifrån teorin stöds av resultat av ny forskning – i synnerhet av oberoende forskning. Det blir till ett nätverk av upptäckter som hör samman och som börjar forma ett meningsfullt mönster. Och detta betyder att en lista över enstaka experiment, av vilka vart och ett synes gott, inte är ett adekvat svar på Din huvudfråga... Vilken experimentserie som helst kan innehålla någon artefakt eller bero på fusk. Vårt eget skarpsinne kan vara otillräckligt för att upptäcka artefakten. Men om data som erhålls genom skilda tillvägagångssätt stöder varandra, då uppträder inte ett visst experiments artefakt i andra experiment, där tillvägagångssättet varit annorlunda. Om vi upptäcker en artefakt, då förkastar vi i vårt sinne det experimentet; om vi betvivlar vår förmåga att upptäcka alla tänkbara artefakter, då stärks vår tro av systematisk snarare än av direkt upprepning."

Ett liknande synsätt har visats av Rex G. Stanford i en diskussion om John Beloffs urval av viktiga experiment inom parapsykologin. Beloffs genmäle i tidskriften *Zetetic Scholar* (juli 1980) sammanfattar vad som kan sägas som svar på denna typ av invändning:

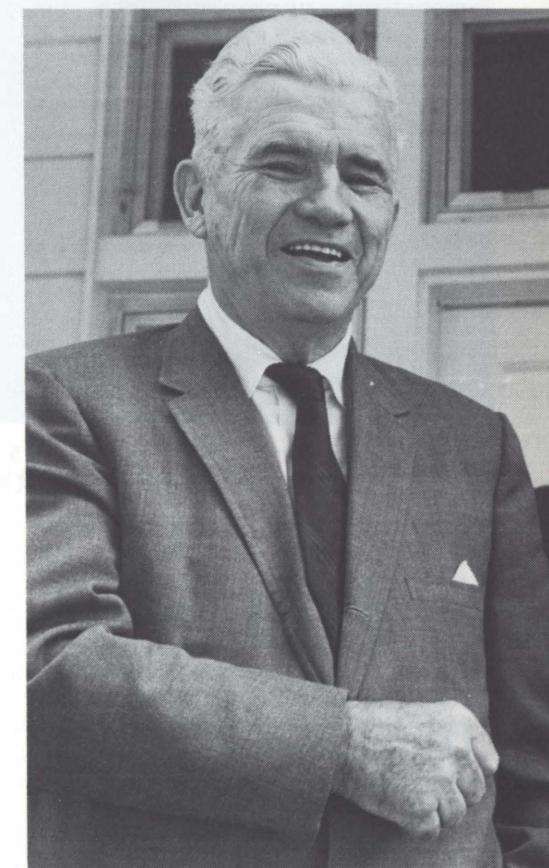
"...skeptikern har full rätt att kräva oss på besked om vad vi betraktar som goda experimentella bevis för psi. Om vi skulle avböja att välja ut de goda, avgörande experimenten för att inte blottställa oss, vore detta inte endast en försumlighet, utan vi skulle då också kunna anklagas för undanflykter... Stanford förbiser även i hur hög grad pseudo-vetenskaper på samma sätt kan visa upp 'konvergenta strukturer'. Man undrar om Stanford, konfronterad med anhängare av något trossystem som han inte accepterar, låt oss säga astrologin, ödmjukt skulle använda sina egna regler och fogligt fördjupa sig i dess trassliga litteratur vilken säkerli-

gen inte brister i inre sammanhang. Jag gissar att han, innan han ödslade tid på astrologin, skulle kräva av dess supportrar att de visade upp något helt vattentätt bevis för giltigheten av någon specifik astrologisk hypotes (kanske av det slag som Gauquelin kan ställa upp med?). Det är för att Stanford förutsätter psis existens som han kan behandla skeptikernas berättigade begäran så lättvindigt."

Påståendet att alla experiment sammantagna utgör bevis för psi övertygar knappast någon skeptiker. G. R. Price avvisade bestämt den idén (1955):

"Vad som skulle göra intryck på mig vore ett giltigt experiment. Inte 1 000 experiment med 10 miljoner försök av 100 olika forskare där oddsen totalt är 10^{1000} mot 1 gentemot slumpen – utan ett enda bra experiment. Och innan detta har demonstrerats, hoppas jag att även mina vetenskapliga kolleger skall hålla tillbaka tron på paranormala fenomen."

En del parapsykologer tycks mena att man inte skall fästa något av-

J. B. RHINE. Hans ande svävar över den experimentella parapsykologin. (Foto Bertil Falk.)

Om parapsykologer inte allvarligt beaktar möjligheten att psi inte existerar, innebär detta en allvarlig metodologisk fara.

seende vid enstaka studier på grund av att inga enstaka experiment hittills har befunnits felfria. De antyder att det troligen inte finns några helt felfria experiment, ja att det inte heller kan finnas några. Denna åsikt innebär naturligtvis att det inte finns (och inte kan finnas) några bevis för psi.

En av invändningarna mot idén att sammanställa en förteckning över viktiga parapsykologiska experiment är att enstaka experiment i princip inte kan bevisa existensen av psi; endast ett upprepbart experiment kan göra detta. Honorton är en representant för den senare åsikten, och han har gett uttryck för sin mening i en anmälan (1981) av Hansels bok:

"Trots Hansels eget medgivande att 'inget enstaka experiment kan ha någon helt avgörande betydelse' och hans uttalande att 'ständiga upprepningar av ett ESP-experiment, gjorda av varandra oberoende forskare skulle göra möjligheten av fusk och fel ytterligt osannolikt', störs han inte av dessa motsägelser, utan fortsätter att granska enstaka experiment... Parapsykologin står eller faller med förmågan att demonstera upprepbara och begreppsmässigt meningsfulla upptäckter."

Det finns emellertid vitt skilda meningar bland parapsykologerna om sökandet efter ett upprepbart experiment. En del tycks mena att detta redan finns, andra att det kommer att finnas någon gång i framtiden och åter andra att ett upprepbart experiment inte kan finnas på grund av psi-fenomenens natur.

Honorton sa i sitt ordförandetal inför *Parapsychological Association* (1975) att graden av upprepbarhet inom parapsykologin är acceptabel. Han är ju också välkänd i samband med de så kallade ganzfeldstudierna, vilka nämns i förteckningen över viktiga experiment på grund av att de "har visat sig ha en högre grad av upprepbarhet än någon annan typ av experiment under senare år". Men Pratt har erinrat om att det alltid i parapsykologins historia har gjorts påståenden om upprepbarhet:

"Man skulle nästan kunna välja ut ett datum på måfå sedan 1882 och i litteraturen finna att någon någonstans nyligen erhållit resultat som beskrivs på sådant sätt att andra borde kunna bekräfta upptäckter-

na... En efter en har emellertid de specifika metoder som använts i dessa till en början lyckade psi-projekt fallit i onåd och bleknat bort från forskningsscenen med undantag från de senaste undersökningarna, vilka – det har man skäl förmoda – ännu inte haft tillräcklig tid för att börja vackla och blekna bort som andra gjort före dem."

Det är en ganska vanlig, och mycket förnuftig, åsikt både bland parapsykologer och bland vetenskapsmän inom andra områden att existensen av psi inte bör accepteras som bevisad förrän ett genuint upprepbart experiment har tagits fram. Detta sätt att nalkas problemet är emellertid till föga hjälp när man i frågan av ett upprepbart experiment skall värdera bevisen för psi. Det förbiser också möjligheten att psis natur (om psi existerar) kan vara sådan att ett upprepbart experiment inte kan göras, en möjlighet som har diskuterats av bl a Pratt. Stevenson skrev till mig: "Vad beträffar det upprepbara experimentet, så lutar jag åt att sökandet efter det är en chimär." Och Martin Johnson ansåg att parapsykologin nu är lika långt från ett upprepbart experiment som den alltid varit.

Så länge situationen är den att endast några av alla försök att upprepa tidigare upptäckter ger avvikelser från slumpen, kommer det att vara nödvändigt att noga undersöka hur dessa experiment har anordnats. Är försöksanordningarna lösliga, kan det naturligtvis vara lätt att få en ganska hög grad av upprepbarhet.

Det finns alltså bland parapsykologer vitt skilda uppfattningar om det upprepbara experimentet. En del menar att det redan finns, andra väntar på det och arbetar för det, medan åter andra börjar betvivla att man någonsin skall få ett upprepbart experiment. De flesta ledande parapsykologer tycks anse att det för närvarande inte finns något i sträng mening upprepbart experiment. Ändå drar de inte slutsatsen att paranormala fenomen inte finns. Frånvaron av ett upprepbart experiment visar uppenbarligen inte att psi inte existerar. Från metodologisk synpunkt är därför sökandet efter ett upprepbart experiment av begränsat värde, när man vill göra en utvärdering av bevisen för psi. Ett upprepbart

experiment kan besvara frågan om psi existerar endast om psi verkligen existerar, men inte om det inte gör det, dvs svaret kan eventuellt bli "ja", men inte "nej". Ett i sträng mening upprepbart experiment skulle naturligtvis en gång för alla göra existensen av psi okontroversiell.

Många parapsykologer tycks arbeta utifrån förutsättningen att psi-fenomenen finns, och en del förefaller till och med att ta deras existens för given. Om parapsykologer i allmänhet inte allvarligt beaktar möjligheten att psi inte existerar, tror jag detta innebär en allvarlig metodologisk fara. Det finns tecken på en klar metodologisk kris inom parapsykologin. De som tar existensen av psi för given, tenderar att vara mindre medvetna om den "abnorma" och "revolutionerande" karaktären hos psi-fenomenen, i Kuhns paradigmatiske mening. Som en följd av detta finns en risk för ökad blindhet för artefakter i experimenten. Det finns också en tendens att använda mindre stränga experimentmetoder. På 1950-talet föreslog man att den så kallade två-experimentator-designen skulle vara obligatorisk i väl utförda parapsykologiska experiment. (Två experimentatorer skulle kontrollera varandra.) Nuförtiden används den sällan. En del parapsykologer understryker att inget enstaka experiment kan vara "perfekt" och tar detta som ursäkt för att återinföra slappa experimentförfaranden. Denna utveckling utgör en verklig metodologisk kris inom parapsykologin, och varningsord har höjts för att parapsykologin inte skall utvecklas till en pseudovetenskap och "mer och mer falla i händerna på fantaster, när dess nuvarande relativt respektabla supportrar faller ifrån" (Alan Gauld). Det blir inte lätt att hitta ofelbara motmedel mot denna kris. Mycket kan läras från J. B. Rhines attityd till kritik från sina vetenskapliga kolleger. Schmeidler skriver:

"Kritiker både inom och utanför parapsykologin granskade de första experimenten och fann, eller trodde sig finna, metodologiska kryphål i dem. Rhine välkomnade all sådan kritik och förvandlade den till konstruktiva bidrag: Med hjälp av sina kolleger uppfann eller utnyttjade han nya metoder vilka skulle göra forskningen strängt rigorös."

Det är inte endast nödvändigt att välkomna kritiska undersökningar som görs av kolleger inom andra områden, utan parapsykologer bör också ta ett mer bestämt ansvar för att göra kritiska undersökningar av

"påståenden om det paranormala" och för att sprida kunskap om resultaten av dessa undersökningar. Det är en olycklig utveckling om dessa kritiska uppgifter överläts åt forskargrupper utanför *Parapsychological Association*. Jag har ett fördelaktigt intryck av en del ledande parapsykologer på grund av deras vetenskapliga duglighet och snabba uppfattning av svagheter i experimentrapporter, exempelvis vid PA-konventen. Men det är knappast tillräckligt att begränsa dessa kritiska analyser till muntliga diskussioner vid konventen. Det är risk för att uppenbart bristfälliga experiment betraktas som adekvata av många parapsykologer.

Det är också en annan utveckling inom parapsykologin som har betecknats som en kris. Den har att göra med styrkan i bevisen för psi. Scriven beskrev (1961) den begynnande krisen, vilken karakteriserades av ett fortgående "sönderfall" av bevisen för psi. Detta sönderfall har pågått sedan dess, och bevisen för psi är nu svagare än tidigare. Men denna utveckling visar endast styrkan hos parapsykologin som vetenskap. Den visar att parapsykologins vetenskapliga metoder fortfarande fungerar på ett riktigt sätt. Den så kallade krisen, som har att göra med försvagningen hos bevisen för psi, är därför ingen verklig kris, utan endast en ny fas i utvecklingen av parapsykologin som vetenskap.

Som forskare inom detta område förväntas vi inte nödvändigt bevisa att psi existerar. Det är inte ens mer önskvärt att paranormala fenomen finns än att de inte finns. Ännu mindre är det någon förtjänst att tro eller inte tro på fenomenen (Beloff, 1973). Vår uppgift är endast att undersöka om fenomenen existerar eller ej. Beroende på vilket svaret är på denna grundläggande fråga kan vi försöka finna förklaringar. Om svaret är "ja" (eller bedöms vara "ja") är det naturligt att söka efter en psi-teori. Om svaret är "nej" (eller bedöms vara "nej") är det nödvändigt att finna förklaringar till icke identifierade experimenteffekter i talrika parapsykologiska experiment, vilket torde vara av intresse från metodologisk synpunkt. Då är det också nödvändigt, och kanske mer intressant från psykologisk synpunkt, att finna förklaringar till de vanliga spontana upplevelser av till synes paranormal natur, vilka ofta skänker en stark övertygelse åt de personer som upplever dem. Om dessa inte är psi-händelser, vad är de då?

GANZFELDTÉKNIKEN. En "sändare" försöker överföra mentala bilder till en "mottagare" som är avskärmd från syn- och hörselintryck.

Referenser:

- (1) *Helmut Schmidts experiment.* Schmidt, H. Precognition of a quantum process. *Journal of Parapsychology*, 1969, 33, 99–108.
Schmidt, H. Clairvoyance tests with a machine. *Journal of Parapsychology*, 1969, 33, 300–306.
Schmidt, H. PK tests with a high-speed random number generator. *Journal of Parapsychology*, 1973, 37, 105–119.
- (2) *Kanthamani- & Kelly-experimenten.*

Kelly, E.F., & Kanthamani, B.K. A subject's efforts towards voluntary control. *Journal of Parapsychology*, 1972, 36, 185–197.
Kanthamani, H. (B.K.), & Kelly, E.F. Card experiments with a special subject. I. Simple clairvoyance. *Journal of Parapsychology*, 1974, 38, 16–26.
Kanthamani, H. (B.K.), & Kelly, E.F. Awareness of success in an exceptional subject. *Journal of Parapsychology*, 1974, 38, 355–383.
Kelly, E.F., Kanthamani, H., Child, Forts på sidan 34

Ett njet till liv efter döden

Av BERTIL FALK

Någon motsvarighet till Raymond Moody och Elisabeth Kübler-Ross finns inte i Sovjetunionen. Inga ryssar, som återupplivats, sedan de dött kliniskt, har berättat för läkare om märkliga upplevelser i dödens gränsland. Så sägs det åtminstone från officiellt ryskt håll.

Vi människor vill ogärna att livets slut ska innebära det totala utsläckandet. Under människans kända historia har hon i allra högsta grad intresserat sig för frågor om livet efter döden. Frukthets- och återuppståndelseriter har gått hand i hand i många religioner. Alkemisterna jagade livets och den eviga ungdomens brygd. Och i vår egen tid har flera forskare börjat intressera sig för det skuggland som finns vid gränsen mellan liv och död.

Så har under 1970-talet olika forskare intresserat sig för dödsbäddsupplevelser och upplevelser av folk som varit kliniskt döda, men återupplivats igen. De namn som främst tränger sig på är de båda psykiaternas Raymond Moody och Elisabeth Kübler-Ross liksom parapsykologerna Karlis Osis och Erlendur Haraldsson. Man har samlat ihop en imponerande rad exempel och man har också funnit att upplevelserna inte bara genomgående är mycket likartade utan också att de påminner om rapporter från så pass vitt skilda källor och kulturkretsar som Emanuel Swedenborgs tänkande och Den tibetanska dödsboken. Mörka tunnlar, möten med varelser, anhängiga och gudar. Man svävar över sin egen döda kropp etc.

Forskarna utesluter inte att det kan finnas ett liv efter döden, att exempelvis reinkarnation kan vara möjlig. Men de anger också andra alternativ och redovisar varierande attityder till tanken på ett liv efter döden som en förklaring till de upplevelser människor haft i samband med att de varit kliniskt döda.

Man har vidare lyckats fastslå att även om upplevelserna i princip

tycks vara desamma i olika kulturer, så präglas de likartade upplevelserna ändå av "geografiska" skillnader. Upplevelserna "färgas" av den kultur man är uppvuxen i. Döende hinduer ser inte Jesus i dödsögonblicket, lika litet som kristna amerikaner i samma predikament möter Krishna eller Shiva. De religiösa gestalter som uppträder härrör från den egna religionens gudavärld eller den egna kulturs omgivning.

Nu har man börjat intressera sig för den här frågan också i Sovjetunionen, och man har där skjutit in sig på just Moody, Kübler-Ross, Osis och Haraldsson. Redan i själva utgångsläget uppträder en klar skillnad. De kliniska erfarenheterna är i Sovjet nämligen inte alls desamma som i t ex USA och Indien och stämmer inte med tibetanska eller swedenborgska erfarenheter. Ryssar som dör upplever inga tunnlar och möter inga gestalter i slutet av dessa mörka tunnlar. Inte ens Marx eller Lenin står och väntar på dem på den andra sidan.

Den sovjetiska belysningen av problematiken har inte alls fått samma uppmärksamhet i väst som de ovan nämnda forskarnas. Därför är det intressant att ta del av artikeln "Efter döden..." av Alexander Tjernjachovskij, som publicerats på svenska i *Nyheter från Sovjetunionen* (Nr. 5, Årg. 41, maj 1981).

Författaren konstaterar där att sovjetiska läkare, som sysslat med återupplivning av människor som dött kliniskt, inte noterat samma typ av upplevelser som man gjort i både Indien och USA. Inga barnaföderskor som återupplivats av professor Nikolaj Rastrigin vid In-

stitutet för obstetrik och gynekologi i Moskva har således rapporterat några som helst tunnlar mellan livets och dödens gränsland och de har inte heller haft känslan att de lämnat sin kropp och svävat utanför den.

Tjernjachovskij tar också upp fall där soldater återuppväckts under krig. 21-åriga soldaten Valentin Tjerepanov avled den 3 mars 1944 kl. 19.41 på ett fältläsarett på grund av chock och svår blodförlust. Efter tre och en halv minut satte man in konstgjord andning och andra försök till återupplivning. Efter ytterligare en minut kom hjärtat i gång men först en timme senare syntes de första tecknen på återvändande medvetande.

Efteråt förklarade Valentin Tjerepanov om sin död: "Jag förlorade medvetandet innan döden inträdde och återfick det efter operationen. Hela denna tid var jag liksom under narkos. Jag sov över min död."

Alexander Tjernjachovski frågar då i sin artikel varför ryssar inte ser det som amerikaner upplever i dödsögonblicket av ett gränsland mellan liv och död: "Hur skall man förklara denna skillnad? Är det verkligen så att hundratals amerikaner går hädan med alla möjliga uppbyggliga visioner, upplever hur de lämnar sin förgängliga kropp och möter goda, kärleksfulla andar, medan ryssar i motsvarande situation inte har en tillstymmelse till sådana upplevelser och förnimmelser?"

Och han svarar genom att citera den sovjetiske psykologen M. Nilin, som anser att de amerikaner som intervjuats om sina dödsögonblicksupplevelser undermedvetet har effektuerat något som Nilin

kallar för "en social beställning". De har, enligt denna uppfattning, helt enkelt "levererat de svar som de trott att man väntat sig av dem. Människans naturliga benägenhet för önsketänkande har naturligtvis också spelat en viss roll i sammanhanget."

En annan rysk forskare, doktor S.L. Altunjan vid reanimationsavdelningen (= återupplivningsavdelningen) på Första stadssjukhuset i Moskva, förklarar också att man utifrån ett rikt observationsmaterial om hjärnans tillstånd hos återupplivade sovjetmedborgare kan peka på "den akuta syrebrist som hjärnan upplever under de kritiska minuterna och timmarna. Detta tillstånd (hypoxi) framkallar hos patienterna en excitation, som yttar sig i att de vill röra sig häftigt och hoppa ur sängen. De försätts i ett hallucinatoriskt tillstånd - de grimaserar och skriker osammanhängande ord och fragmentariska meningar. Några av konvalescenterna minns efteråt en del av sina hallucinationer som man kan minnas en mardröm."

Och återupplivningsspecialisten S.L. Altunjan konstaterar om dessa minnesbilder, som ju inte tycks ha mycket att göra med de amerikanska rönen: "Endast den som med vett och vilja ignorerar de vetenskapliga sanningarna kan ta hallucinationer inför döden som ett bevis på att det skulle finnas ett liv efter detta."

En annan sovjetforskare, återupplivningspionjären Vladimir Negovskij säger så här: "Redan innan den kliniska döden inträtt kan man fastslå en starkt minskad aktivitet i hjärnbarken och hela det centrala nervsystemet. Patienten förefaller då helt livlös och upplever subjektivt detta tillstånd som ett slags 'lucka' i minnet. Att påstå att någon människa då skulle minnas något är lika orimligt som att försöka bevisa att en person med totalförlamade ben skulle kunna spela fotboll."

Sovjetiska forskare tycks således avfärda tanken på att kliniskt döda skulle uppleva ett liv efter döden med i stort sett följande argument:

1) Sovjetmänniskor har inga förväntningar på ett liv efter detta och har därför inte heller några liv-efter-döden-upplevelser.

2) Amerikaner och andra som uppväckts efter att ha varit kliniskt döda rapporterar efter-döden-upplevelser för att de lever i ett kulturklimat, där sådana upplevelser förväntas.

3) Sådana upplevelser kan inte vara verkliga upplevelser, men kan vara minnen av hallucinationer som föregått döden.

Det hela är naturligtvis intressant, och en fråga som man onekligen ställer sig efter att ha tagit del av bland annat psykologen M. Nilins synpunkter är varför en amerikans "naturliga benägenhet för önsketänkande" inte motsvaras av en sovjetryss "naturliga benägenhet för önsketänkande"?

Om det skulle ligga till på det viset att sovjetiska medborgare generellt sett är programmerade i sådana kulturella och sociala mönster som inte, ja, aldrig leder till förväntningar på ett liv efter detta, så skulle det innebära att man sedan revolutionen 1917 kommit en bra bit på väg mot förverkligandet av

"den nya människan", den kommunistiska, på materialistisk historiepuffattning fotade varelse, som i sann marxist-leninistisk anda är ateist och anser att allt är slut när individen en gång dör.

Mot detta talar det faktum att det alltså finns kristna i Sovjetunionen, det vill säga människor, som bör ha vissa förväntningar på en händelseutveckling efter döden.

I alla händelser är det sovjetiska bidraget till debatten mycket stimulerande och för den som är intresserad av dessa frågor i alla dess aspekter är Alexander Tjernjachovskijs innehållsrika artikel mycket läsvärd.

Nära döden-upplevelser försvagar traditionell religion

Unik statistik illustrerar dramatiska förändringar i religiös uppfattning efter nära döden-upplevelser. Det är psykiatern Stuart Twemlow i Topeka, Kansas, USA, som lägger fram statistiken. Han har tillsammans med medarbetare utfrågat 34 personer, utvalda på måfå, om deras nära döden-upplevelser. Av dem var 65 procent protestanter före upplevelsen, men endast 48 procent efter. Av de 19 procent som tillhörde den katolska kyrkan, hade endast 9 procent kvar sin tro efter upplevelsen. Däremot ökade antalet personer med österländsk tro från 13 till 26 procent. Den grupp som saknade religiös tro ökade från 3 till 6 procent.

Twemlow meddelar att ingen av personerna i studien hade allvarliga emotionella problem, och ingen använde mycket narkotika. (75 procent använde aldrig marijuana, och 89 procent hade aldrig experimenterat med psykedelika.) Till skillnad från en kontrollgrupp hade personerna med nära döden-upplevelser visat mycket litet intresse för ut-ur-kroppen-upplevelser, mystik eller ovanliga fenomen innan de hade sin egen upplevelse. Men de hade en större förmåga än kontrollgruppen till förändrat medvetande - vilket framgick av ett *Attitude Absorption*-test, som mäter denna förmåga. Detta kan förklara deras predisponering för nära döden-upplevelser eller minnet av sådana.

Källa: New Realities, nr 4, årgång 4.

Tony Agpaoa död

Den 23 januari dog Tony Agpaoa. Han var född 1939 och blev världskänd som en av de psykiska kirurgerna på Filippinerna, vilka opererar på människokroppen med bara händerna genom psykisk kraft.

Psykisk kirurgi är mycket omstritt. Sökaren har under åren haft en rad artiklar om fenomenet, både för och mot. Vittnen har intygat att de psykiska kirurgerna verkligen utför operationer då kroppen på en patient mirakulöst öppnas, ibland med stort blodflöde, och sedan stängs igen utan att det syns något sår. En del patienter har rapporterat botade efter psykisk kirurgi, men i andra fall sägs sjukdomen ha varit kvar efter en operation. Det finns iakttagare som bestämt påstår att det bara rör sig om trick.

Det är den engelska spiritualistiska nyhetstidningen *Psychic News* som den 20 mars rapporterar om Agpaoas död.

Healers straffade

I Saarbrücken, Västtyskland, har healern Josef Müller dömts till två års fängelse efter en lag som förbjuder andra än legitimerade läkare eller personer med särskild tillåtelse att behandla sjuka. Mediet Elisabeth Wagner, som skriver automatiskt och har hjälpt Müller, dömdes till 18 månaders fängelse.

Källa: Parapsychology Review, januari - februari 1982.

Nästa Sökaren kommer i augusti. Innehåller bl a en hel del om New Age.

KRISTEN ZENMEDITATION

Zenmeditation i väst är en "kristnad" buddhistisk meditationsform. I den ursprungliga zenmeditationen är målet att uppleva enheten med allt. Kristen djupmeditation däremot kan syfta till ett personligt kärleksförhållande till Gud.

Zen

Zenbuddhismen uppstod ur den indiska mahayanabuddhismen, så som denna förstods och utformades i södra Kina. Under 500- och 600-talet reste många japanska lärde till Kina för att samla buddhistiska skrifter och studera för kinesiska mästare. Dessa japaner förde sedan med sig zenbuddhismen till sitt hemland tillsammans med taoismen och konfucianismen. I Japan utvecklades därefter Zen till en japansk tankeriktning.

Som organiserad rörelse tycks zenbuddhismen härstamma tidigast från 600-talet. Under kamakuratiden (1185–1333) grundades de första zensekterna i Japan. Två av dem fick stort inflytande, nämligen Rinzaikolan, som grundades 1191 och fick sina flesta anhängare bland den bildade eliten, och Sotoskolan, som stiftades 1244. Rinzaï lade särskild vikt vid upplysningens omedelbarhet och tycks ha varit den mer aktiva och praktiska riktningen, som direkt ingrep i det politiska och sociala livet. Sotozen lade mer vikt vid den moraliska förberedelsen för Upplysningen och hade en mer inåtvänd, monastisk karaktär i överensstämmelse med stiftarens strävan att vinna inre upplysning uteslutande genom meditationsövningar.

Zenbuddhister anser att Zen är ett återvändande till Buddhas egen intuitiva erfarenhet, ty Zen föddes i det ögonblick då Buddha nådde sin högsta insikt under Upplysningens träd.

Intresset för Zen har kraftigt ökat i västerlandet under de senaste tjugo åren. I det sammanhanget har Alan Watts, Daisetz T. Suzuki, Karlfried von Dürckheim och Hugo Enomiya Lassalle spelat en stor roll.

Zen påverkar fortfarande samhälle och livsinställning i Japan.

Lekmän drar sig tillbaka till klostren för att öva Zen under kortare eller längre perioder.

Zenfilosofin: allt är en Enhet

Nina-kawa låg på sin dödsbädd. Zenmästaren Ikkiu besökte honom. Han frågade:

"Skall jag leda dig framåt?"

Nina-kawa svarade:

"Jag kom ensam hit och jag går ensam bort. Hur kan du hjälpa mig?"

Ikkiu svarade:

"Om du tror att du verkligen kommer och går, så är detta din villfarelse. Låt mig visa dig den väg där det inte finns något kommande och inte något gående!"

Med dessa ord hade Ikkiu uppenbarat Vägen så klart att Nina-kawa leende lämnade detta liv.

Zen är läran om Enheten bortom alla motsatser, den verklighet där det inte finns något "före" eller "efter", inget "här" eller "där". Denna Enhet kommer till synes när vårt illusoriska objektmedvetande avslöjas och insikten bryter igenom föreställningarna.

Zen lär att allting är aspekter av "Buddhanaturen". Den som inte finner upplysningen i världsliga ting, finner den inte heller i ett kloster. För den upplyste är de många tingen och varelserna en Enhet. Vågor uppstår och försvinner, men vattnet är evigt och oförstörbart. Satori, uppvaknandet, är "vågens uppvaknande till vatten".

"När vi ser de tio tusen tingen i sin enhet, återvänder vi till Ursprunget och förblir där vi alltid varit", säger Seng-Ts'an.

En zenmästare svarar inte den som begär kunskap före erfarenhet. Gjorde han det, skulle han beröva lärjungen möjligheten att erfara insikt inifrån sig själv. För att frigöra

sig från begrepp och sinnesrörelser som hindrar honom att se Ursprunget, måste lärjungen öva sig att med lugn, vaken, avsiktslös uppmärksamhet utan värderingar betrakta hur begrepp och sinnesrörelser uppstår i hans medvetande så att han inser att dessa är skapelser av hans eget medvetande och inte har något direkt att göra med den objektiva verkligheten. "Människan står i sin egen skugga och undrar varför det är mörkt", säger en zenmästare.

Följande brev skrev Bassui till en av sina lärjungar som låg för döden:

"Ditt medvetandes innersta natur är inte född, så den kommer aldrig att dö. Den är inte förgänglig. Den är inte en tomhet som är bara tomrum. Den har varken färg eller gestalt. Den njuter inget välbehag och lider ingen smärta. Jag vet att du är mycket sjuk. Som en god zenlärjunge ser du ärligt på denna sjukdom som den är. Du vet kanske inte riktigt vem som lider, men fråga dig själv: Vad är detta medvetandes innersta natur? Tänk bara på detta! Du kommer inte att behöva mer. Begär ingenting! Ditt slut, som är utan slut, är likt en snöflinga, som försvinner i den klara luften."

Enligt Zen är människans uppgift att upptäcka de kosmiska lagarna och leva i enlighet med dem. Världen är genomträngd av "Buddhanaturen". Alla yttre auktoriteter förkastas. I stället har man en absolut tilltro till människans egen natur, hennes möjligheter att förstå tillvaron. Den enda auktoritet man erkänner är den som kommer inifrån.

Målet för en zenbuddhist är att erfara Uppvaknande till sanningen för att kunna leva i överensstämmelse med detta Uppvaknandes innersta mening.

De människor som inte upplevt Uppvaknandet (maximalupplevel-

sen, rotupplevelsen, icke-tvåheten) är "mindre människor", dvs i mindre grad människor, än de som gjort denna erfarenhet. De vet ännu inte helt och fullt vad det vill säga att vara människa. Zenmeditatören ser på dem med kärlek och önskar att även de skall börja meditera så att de får del i Upplysningen.

Kristen djupmeditation

Den kristna djupmeditationen har sina rötter långt tillbaka i tiden. I östkyrkan praktiserades tidigt den sk Jesusbönen, som var förenad med observation av andningen. I västkyrkan finns inom klostertraditionerna t ex Loyolas Exerцитier.

Efter andra världskriget började människor i väst att rikta sina blickar mot österns religioner och meditationstekniker. Göte Bergsten, som grundade S:t Lukasstiftelsen, hittade i England modeller för kristen retreatverksamhet och startade en sådan rörelse i Sverige på 1950-talet.

Katolska patrar, som missionerade i Japan, lärde sig där zenmeditation och förenade den med sin kristna tro. När de återvänt till Europa, började de undervisa i zenmeditation. I slutet av 1960-talet kom zenmeditationen till Sverige och praktiseras nu särskilt vid Rättviks Meditationscentrum, som byggdes 1973.

Inom kristen djupmeditation har man en helhetssyn på kropp-själande. Kroppen uppfattas inte likasom i platonismen som ett själens fängelse. Eftersom kroppen glömts bort inom kristendomen eller setts som ett andligt hinder, är man särskilt angelägen om att människor skall lära sig att använda den som ett andligt hjälpmedel. Kroppen betraktas som den Helige Andes tempel.

Wilfrid Stinissen menar att skillnaden mellan kristen djupmeditation och ren zenmeditation är olika målsättning, som kommer av skillnader i synen på människan. I zenmeditationen är målet att uppleva enheten med allt. Den kristna meditationen däremot syftar till ett personligt kärleksförhållande till Gud.

Människan skall lära sig inte att meditera, utan att leva meditativt. Då blir hon fri från objektmedvetandet och når sitt djupare medvetande och hennes förnimmelse förändras. Den blir som barnets, mera ren och ursprunglig. Människan lyssnar på ett nytt sätt. Hon väljer inte ljud, utan tar emot alla ljud utan att störas. I mötet med andra människor blir hon mer öppen och

fördomsfri. Hon ser det djupare jaget i den andre.

Den fundamentala neurosen hos nutidsmänniskan är att hon identifierar sig med sitt ytliga jag. Hon tror att klichéer, egenskaper etc. som omgivningen klättrat på henne är hennes egentliga jag. Hon jämför sig med andra. Hennes djupare jag är emellertid något annat. Hennes väsens grund är en gnista av Guds kärlek. Människans äkta personlighet är kärlek, och kärlek innebär två saker: öppenhet och självutgivelse. Hennes liv är egentligen inte hennes utan Guds. Vad hon kan erbjuda Gud är sin öppenhet. Hon är inte inför Gud en individ som stän-

digt måste begråta och älta sina synder. Hon är inte något mindervärdigt. Paulus säger om de kristna: "Ni är ljus i Herren." Djupt inom varje människa porlar en källa som är Kristus.

Tingen i världen ses som medel genom vilka Guds kärlek uppenbaras. Människans främsta uppgift är den inre förvandlingen. Hon förvandlas och slipas dock bara genom att hon utför sin gärning i världen. Målet för henne är att bli genomskinlig för det ljus om är Kristus i henne. Människan förändrar världen genom att förändra sig själv.

K-E Foto, Rättvik

– Vad anser du är det väsentligaste i Zenmeditationen?

– De klassiska kristna meditationemetoderna aktiverar intellektet, fantasin och minnet. De metoderna har aldrig gett mig något. För den som är van att använda intellektet och analysera vad som sker, är de ofta snarare till hinder än till hjälp för att nå fördjupade religiösa erfarenheter. *Intuitionen* har avgörande betydelse för det religiösa livet, och den kommer man i kontakt med genom meditationen. Kroppen är också en positiv medspelare i denna meditation. Vi i västerlandet har antingen förtryckt kroppen eller glömt bort den. Det har resulterat i den strukturlösa kroppslighet vi ser runt om oss nu. Människan är försvarslös mot sina egna impulser; därför har vi så mycket aggressivitet och våld. Zenmeditationen har kommit till oss i försynens tid. Den kan vara ett medel vi behöver mot hjälplös kroppslighet.

– Hur kom du först i kontakt med Zenmeditationsrörelsen?

– Det var länge sedan, i Paris efter kriget, men jag värjde mig då mot alla hinduiska och buddhistiska rörelser. Jag höll på att upptäcka den katolska liturgin – och jag har aldrig känt mig dragen till någon annan religion än kristendomen. På 60-talet träffade jag en god vän som gav mig en bok av Dürkheim. Den blev stående i bokhyllan oläst. Just då var jag upptagen av det som hände kring andra Vatikankonciliet. 1972–1973 kom Hans Hof till Rimbo, och vi var omkring 25 personer som fick en första introduktion i Zenmeditationen. Detta ledde till att flera av oss åkte upp till Rättvik. Sedan hade vi ett par kurser för Wilfrid Stinissen. Det bildades en arbetsgrupp för kristen djupmeditation. Inom den vill vi arbeta för att "kristna" Zen och få fram en syntes i fromhetsliv och teologi.

– Hur ser du på mystiker i olika tider och religioner?

– Varje människa har något av Gud i sig, i sitt innersta. Jag tror att människor i olika tider och traditioner har haft olika vägar till Gud. Det finns förkristna uppenbarelsevägar vid sidan om Gamla Testamentet, men Kristus är slutuppenbarelsen.

– Har ditt yttre liv, dina vanor förändrats sedan du började meditera enligt Zenmetoden?

– Jag mediterar dagligen morgon och/eller kväll. Den grundinställning som jag får där genom att sitta riktigt och hitta min rätta hållning, försöker jag sedan vara kvar i. Jag märker att jag mer och mer kan bevara samlagen i mitt inre. Den präglar mig i mitt sätt att röra mig, i mitt sätt att arbeta.

– Vad kan du säga om Zenmeditationsrörelsens ursprung, ledare då och nu i Sverige?

– Ursprunget är Buddhas eget sittande. Han satt tills ljuset gick upp för honom. Detta har sedan spritts från mästare till mästare och varit särskilt utbrett i Kina och Japan. Där är det nu i avtagande, men det praktiseras i många kristna västerländska klosterordnar. Det är inte otroligt att det i sinom tid kommer att gå en "zenmission" tillbaka till ursprungsländerna! Thomas Merton praktiserade Zenmeditation redan på 50-talet och brevväxlade med en japansk Zenmästare. Zenmeditationen har spritt sig i Sverige de senaste åren. Det finns nu inte längre bara Meditationscentret i Rättvik. Sten Rodhe håller på nere i Malmö, Erland Olsson i Hjo, och Andreas Rask på Johannesgården i Göteborg. I Stockholmstrakten arbetar syster Monica Bexell, och själv håller jag tillsammans med Gun Kronberg kurser på Sigtunastiftelsens Refugium. Den som först på allvar började med Zen i Europa 1948–1949 var, vid sidan av den i Japan stationerade jesuitpatern Lassalle, professorn och psykologen Dürkheim i Schwarzwald, Sydtyskland. Där har jag övat Zen periodvis under några år.

– Vill du säga något om din människosyn?

– Som katolik har jag en i grundens "optimistisk" syn på människan. Det finns inom henne, innanför allt elände, en gnista av Guds eget liv. Människan är skapad till Guds avbild. Man kan också uttrycka det så att hon är skapad för att lära känna Gud och leva i gemenskap med honom; därför har vi också inom oss organ eller djupare skikt där Gud kan meddela sig med oss. Men detta förkvävs genom allt väsen vi har

Foto Olle Wester

runt omkring oss och i oss. Vi måste därför öva oss i stillhet och lära oss att vi äger ett stillhetens rum i vårt innersta. Där inne får vi aningar, vissheter och djupare klarhet. Vad man kan göra i Zensittningen är att försöka undanröja känslomässiga, andliga och andra hinder så att Guds liv kan genomsyra människan mer och mer. Målet för människan är att undanröja alla hinder så att hon kan förvandlas till allt större Gudslikhet.

– Vad är meningen med människans liv; vilken uppgift har hon i tillvaron?

– Förutom det jag sagt så gäller att vi har ett ansvar för varandra, för hela skapelsen. När kyrkan tappar bort förvaltarekapstanken och skapelseteologin, kommer miljörelsen att få en profetisk betydelse.

– Hur ser du på förhållandet kropp–själ–ande?

– Det är en enhet. Kroppen är något man är, inte något man har. Man är kropp, själ och ande, alltsammans. Frågan är om inte det som kallas själ, nämligen känsla och tanke, har fått för stor plats i vårt medvetande. Vi har nästan tappat bort det som är ande, självet, väsendet, eller hur man kallar det. Därför måste vi öva oss i stillhet med metoder som Zen.

Anm. Presentationen av kristen zenmeditation är en bearbetad och förkortad version av ett avsnitt om Zen i "Andliga nyheter – gamla andligheter?" av Lars Nilsson m fl., ett studentarbete som gjorts vid avdelningen för tematiska studier, Teologiska institutionen, Uppsala universitet.

Intervjun med professor Gunnel Vallquist är hämtad ur samma arbete; den har retuscherats av henne.

Max

Max-människor (de som får ut det maximala av sin begåvning) brukar låta vad de gör och vad de vill göra sammanfalla. De arbetar med kärlek till själva arbetet. – Så säger psykologen, författaren och tyngdlyftaren dr Charles Garfield som har studerat mänskliga topprestationer. Han menar också att alla kan nå max-resultat.

Det som skapar framgång är det samma hos idrottsmannen, kocken och hjärnkirurgen, säger han. Hårt arbete och försaker är bara en del av vad som skapar maximal framgång. Andra faktorer med avgörande betydelse är följande: Max-människorna är inte rädda för att misslyckas; de är motiverade genom sitt engagemang och sin personliga målsättning. De hämmas inte av tro på sin begränsning, utan tror sig kunna nå utöver sina gränser. De utvecklar den kunnighet de behöver i den verksamhet som de valt. De fastnar inte i detaljer – som de gärna överlåter åt medarbetare – de uppskattar avkoppling, ledighet och kroppsovningar. Och de värdesätter familj och vänner som viktiga förutsättningar för sin framgång.

För mer information: Peak Performance, 106 Evergreen Lane, Berkeley, California 94705, USA.

Källa, New Age, januari 1982.

Visualisera!

Visualiseringsentusiaster säger att man kan uppnå mycket genom den inre bildliga föreställningsförmågan. Man kan t ex visualisera bort en värta! Man ser då för sin inre syn en helt slät hud där vårtan finns: man föreställer sig att den redan är försvunnen, och man tackar universum för den healing som skett.

Om man gör denna övning med slutna ögon några minuter varje dag under en vecka och sedan helt enkelt glömmer bort det, så kommer vårtan att "magiskt" försvinna. Det säger visualiseringsexperter.

Men metoden duger inte bara som vårtborttagningsmedel och för andra enkla uppgifter, utan kan användas även för större problem.

Prova!

Främmande intelligenser

I den amerikanska tidskriften New Age berättar Rex Weyler att han 1974 fick i uppdrag av en marinbiolog att fotografera två hjärnor – en människohjärna och en valhjärna. Bilderna skulle användas i under-

visning.

Weyler stirrade förbluffad på de två hjärnorna. I hela sitt liv, skriver han, hade han haft den felaktiga föreställningen att människorna var det medvetna livets höjdpunkt. Men valhjärnan (från *orcinus orca*) var mer än två gånger så stor som den mänskliga hjärnan, och den hade dessutom tydligt fler vindlingar per ytenhet än människohjärnan.

– På alla de bilder av hjärnor som jag sett i biologiböcker, skriver Weyler, var storleksordningen denna: råtta, hund, apa, människa – och sedan stopp. Människohjärnan var störst. Men nu observerade jag för första gången i mitt liv en *superhjärna* – åtminstone såg den ut som en sådan.

Först ville Weyler förklara valens stora hjärna med att denna måste ha en så stor volym för att den skall styra en så stor kropp. Men Weylers vän biologen förklarade att de delar av valens hjärna som styrde kroppens motoriska funktioner hade ungefär samma storlek som hos en människohjärna och en aphjärna. Valhjärnans större volym berodde på att den genom evolutionen utvecklade *cerebral cortex*, där "högre" stående varelser har abstrakt tänkande, språk och självakttagelse.

Efter den upplevelsen började Weyler vara tillsammans med valar, spela musik för dem, simma tillsammans med dem, iakttä dem och bli iakttagen av dem. Han fick klart för sig att valarna är medvetna varelser, en form av "främmande intelligens" på vår planet!

Weyler förlorade sin människochauvinism. Han förstod att det kan finnas parallella evolutionslinjer med skilda slag av intelligens och medvetande.

Källa: New Age, februari 1982.

Arbeta dig frisk!

En kvinnlig läkare vid Michigan School of Public Health, Lois Verbrugge, anser att de kvinnor som har mest att göra också är de friskaste. I en medicinsk tidskrift säger hon att de kvinnor som är både hustru, mor och yrkesarbetande har det bästa allmänna hälsotillståndet, den minsta sjukligheten och den minsta medicinförbrukningen. Hemmafruar har sämre hälsa än arbetande mödrar, medan fränskilda, såväl arbetande som icke arbetande, har den allra sämsta hälsan: de flesta läkarbesöken, de flesta sjukdagarna och de längsta sjukhusvistelserna. De kvinnor som har tre jobb, tycks inte ha tid att vara sjuka.

Källa: New Realities nr 4, årgång 4.

BUDDHASASANAFÖRLAGET Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas stora meditationstal
40 sidor, ca 20:–

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:–

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:–

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:–

I bokhandeln eller direkt från förlaget

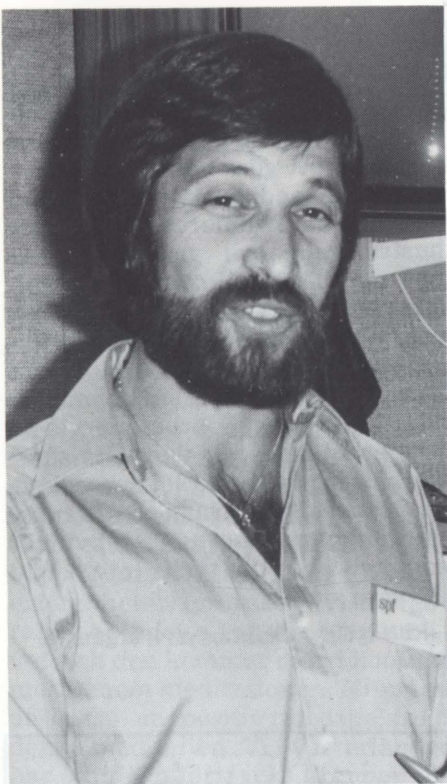
EKO-BYN

är en ideell förening med över 200 medlemmar (aktiva såväl som stödjande) som vill förvärva en lantgård för att där skapa en humanekologisk vegetarisk by med resurssnål energibesparande livsstil och med stor självförsörjning. Du som gärna flyttar till en sådan by – antingen du vill vara verksam i byn eller ha arbete i närbeläget samhälle/stad – eller du som vill stödja idén, är välkommen bli medlem! Trädgårdsmästare och lantbrukare sökes!

Veckan 10/7–17/7 blir det självhushållsträff med olika aktiviteter på Råmshyttans Turistgård. I mån av plats kan även icke medlemmar vara med.

Årsavgift kr 100:–, par 150:–, postgiro 33341–9, EKO-BYN.

Upplysningar erhålles av EKO-BYN, c/o Skoog, Skanörvägen 30, 121 52 Johanneshov, tel. 08-49 16 16 kl. 16–18.

Hatha Surrenda. (Foto Åsa Freij.)

Av Åsa Freij

– Vi lever sannerligen i en särpräglad tid. Allting börjar ifrågasättas, alla gamla mönster och stelnade värderingar vittrar sönder. Vi mår inte bra av dem! Och när vi inte mår bra, blir inte resultatet av vårt arbete bra. Detta har man nu börjat upptäcka även i affärsvärlden. Så där börjar man intressera sig för människorna, inte bara för produkterna!

Den som säger det är Hatha Surrenda från USA, landet där materialismen och det kalla vinstintresset drivits till sin spets, men samtidigt landet som förmodligen nått längst, när det gäller intresset för människan, det andliga och ansvaret för framtiden, eller med andra ord hela den etiska förnyelserörelse som blir alltmer känd under beteckningen New Age.

Hatha Surrenda är chef för en institution vid John F. Kennedy-universitetet i Kalifornien, där man studerar det mänskliga medvetandet, och han är dessutom specialist på psykologiska faktorer i affärslivet. Han besökte i fjol Sverige som en av de inbjudna föredragshållarna på konferensen "Levande företag i en ny tid". Han talade även inför folk från företag och organisationer, främst från personalsidan. Hur individens hälsa påverkar organisationen, var hans ämne.

– Det är ute att slita och slänga

SÅDAN PERSONAL – SÅDANT FÖRETAG

*USA har upptäckt:
Lönsamt att satsa på hälsa och kärlek!*

folk som maskiner, kunde han generellt rapportera från sitt hemland, vars tendenser snart brukar sprida sig i övriga västvärlden.

– Vi hjälper folk i stället!

Denna nya tendens att mer uppmärksamma och värdesätta människan och hennes djupaste behov har troligen två orsaker. Dels är den en motreaktion mot den långt gångna materialismen och mekaniseringen, dels rör det sig om ett rent ekonomiskt vinstintresse. Företag vars personal inte mår bra, går inte bra! Det är faktiskt lönsamt med kärlek och omtanke! Och med kunskap! Att se till att folk snällt håller igång genom att hålla dem dumma, är dumt!

Nu satsar medvetna företagsledningar på att göra sina anställda så välmående, kloka och ansvarsfulla som möjligt. Det gäller inte längre att bara satsa på sjukvård, inte heller bara på hälsovård, utan på att *lära folk ta hand om sin egen hälsa!*

Det hela började med en stigande förvirring inom affärsvärlden. Man uppnådde allt större effektivitet, men samtidigt steg missnöjet hos människorna. En annan förbryllande paradox var att folk inte var friskare, trots att den medicinska vetenskapen numera kan "fixa" det mesta. Tvärtom, sjukligheten var större än någonsin.

– Omkring 200 miljarder dollar om året satsas på hälsovården, och kostnaderna stiger, berättade Surrenda och framhöll ännu ett anmärkningsvärt faktum:

– Vi väljer att vara sjuka! Dvs bara ett litet fåtal sjukdomar beror uteslutande på infektioner och dylikt. De ojämförligt flesta är *livsstilssjukdomar!* Som vi alltså inte behöver ha!

När företagen började titta närmare på sina kostnader för sjuk- och hälsovård, som man under senare år satsat på i stället för högre löner, upptäckte man att hälften av kostnaderna gick till att behandla redan sjuka. Man upptäckte också att 10 procent av de anställda stod för 60 procent av kostnaderna, och 30 procent av de anställda stod för 80 procent av kostnaderna. Dessa människor kostar företagen mycket också på grund av att de i allmänhet är ineffektiva, även när de är på jobbet. De skadar sig lätt och har många frånvarodagar. Arbetsgivaren får på så sätt betala dubbelt för deras dåliga hälsa. Som dessutom troligen är självförvårdad!

Men medvetenheten ökar om att även arbetsplatsen har stor betydelse för de anställdas hälsa. Arbetsplatsen utgör livsmiljön under nästan hälften av människornas vakna tid. Naturligtvis påverkas de mycket av arbetsuppgifter, -miljö, -ledning, -kamrater och -atmosfär.

– Man har också kommit underfund med, säger Surrenda, att den hälso-service man hittills haft, inte varit anpassad till behoven. Man har allt mer börjat förstå betydelsen av en "holistisk" syn på människan, dvs insikten att ett besvär med stor sannolikhet hänger ihop

med andra besvär – vantrivsel kan ge huvudvärk osv, och framför allt att kroppslig och själslig hälsa hör ihop och påverkar varandra.

Vad man framför allt börjar poängtera i företagens hälso-undervisning är att folk skall vara medvetna om att var och en själv har ansvaret för sin hälsa – och att *hälsa är en biprodukt av att leva rätt!*

– Det är mönstret vi lever efter, som skapar problem, framhåller Surrenda och berättar om sina erfarenheter från arbete med cancersjuka barn, där man börjat se på hela familjens livssituation och funnit samband mellan denna och sjukdomen.

Surrenda menar också att det inte är en slump vilken sjukdom vi får. Den är uttryck för vad vi har inom oss. Ledgångsreumatism drabbar tex lättare den som är mindre rörlig i sitt sinne.

Och att ta bort symptomet är inte att ge hälsa. Det är däremot undervisning i självkännedom. Att kunna se vilket livsmönster man har är nyckeln till utveckling.

General Motors, som är ett av de storföretag som satsat miljoner på denna nya hälsovård, menar att den ändå är mycket lönsam. Vi får sex dollar tillbaka på varje satsad dollar, lär man ha sagt. Och sjukvårdskostnaderna fortsätter att sjunka och vinsten att stiga i takt med de anställdas ökade hälsomedvetenhet och -ansvar.

Surrenda framhåller att även ohälsa som inte ser ut att bero på livsstil och psykiskt tillstånd, såsom benbrott och olika slags olyckshändelser, ändå kan ha sådana orsaker. En olyckshändelse kan inträffa som följd av dålig kondition, eller t o m vara omedvetet önskad av en deprimerad person.

Vår attityd till livet är viktig, understryker han vidare och talar om "hoppets biologi". Hjärnans kemi är annorlunda hos pessimisten än hos optimisten. Många faktorer samverkar till att minska en människas motståndskraft och ge utrymme för sjukdom. Födan är en faktor av stor betydelse, och en fara är att vi blir så vana vid dålig mat att vår naturliga reaktion mot den upphör och vi därmed fortsätter att omedvetet förstöra vår hälsa.

Den person som finner mening i tillvaron, känner samhörighet, är öppen för förändring, har självförtröende och engagerar sig, han har goda utsikter att hålla sig frisk.

Med ovan nämnda fakta för ögonen har nu många större amerikanska företag ett omfattande och variationsrikt hälsoprogram för sina anställda. Man ser till att det finns motionsanläggningar och -utrust-

ning tillgängliga. Och så kartlägger man hälsotillståndet, ofta med datorns hjälp. Människorna får fylla i formulär, och sedan ger datorn ett exakt svar hur det står till. Datorn kan också göra en analys av lunchen och informera om den näring och den mängd kalorier man får i sig. Det anordnas även weekendläger med hälsokost, motion, hälsoinformation samt diverse temadagar och seminarier. Man är också medveten om gruppstödets betydelse för individen, när det gäller att slå vakt om nya goda vanor och inte återfalla i gamla dåliga. Det ordnas gruppsamvaro, där deltagarna får tillfälle och uppmuntran att komma varandra nära och skapa vänskap och förtroendefulla förhållanden.

Även de människor som sitter i företagsledningarna ändrar attityd och beteende i vetskap om att det

är viktigt att leva som man lär. Detta ansvarskännande i ledningarna har ibland även fått inte förutsedda konsekvenser. Hatha Surrenda känner till åtminstone en fabrik som lagts ned efter en samvetskonflikt. Den ansvarsfulla ledningen och personalen ville inte längre tillverka den osunda produkt man tidigare framställt.

– Men om varor som inte är till någon verklig nytta upphör att produceras, så är detta inte någon förlust, menar Surrenda med rätta – i synnerhet inte om de friska och kreativa människor som friställts startar nya och allmännyttiga verksamheter. Och sådant har skett och ser ut att ske i framtiden i ökad utsträckning!

– Det är det som är New Age, tillämpad i affärsvärlden!

Officiell psi-kommission?

Den brittiske parapsykologen John Beloff menar att en "undersökningskommission" bör försöka avgöra om det finns parapsykologiska fenomen.

Beloff, som är psykolog vid universitetet i Edinburgh, Skottland, förde fram sin åsikt vid Parapsychological Associations (parapsykologiska sällskapets) årliga konvent i Syracuse i augusti förra året. Han sa att en sådan kommission skulle syfta till att en gång för alla fastställa om "psi" existerar, ett problem som han betraktade som olöst efter mer än hundra år av parapsykologisk forskning. Beloff ansåg att parapsykologerna ännu inte tagit sig över "första hindret", det vill säga de har ännu inte kunnat övertyga andra vetenskapsmän om att de fenomen de studerar är verkliga. Parapsykologen behöver ett erkännande från det vetenskapliga samfundet, ty medan detta samfund kan göra framsteg utan parapsykologin, så kan inte parapsykologin göra framsteg utan det vetenskapliga samfundet.

Beloff beklagade att Parapsychological Association har så få medlemmar, färre än 300, inklusive associerade medlemmar, spridda över världen. Problemen är stora, men parapsykologerna är för få för att kunna göra sådana framsteg som behövs för att övervinna motståndet och misstron mot parapsy-

kologin. Beloff menade att det vore en av de största intellektuella skandalerna i vår civilisation, om vi inte före 1900-talets slut en gång för alla kunde besvara den fråga som vi burit på så länge och som är av så utomordentligt stort intresse och så stor betydelse: finns det psi-fenomen?

Vad som behövs, ansåg Beloff, är en "undersökningskommission" för att besvara frågan. Den skulle stödjas av någon toppsammanslutning eller -institution inom det amerikanska vetenskapliga etablissemanget och generöst erhålla medel från staten under minst tre år. Kommissionen skulle syssla uteslutande med bevisfrågan, inte med teorier eller tolkningsproblem.

Kommissionen skulle avsluta sitt arbete med en rapport, där den tillkännagav sin uppfattning om huruvida det existerar fenomen av det slag vi kallar psi, vilka i princip inte kan förklaras utifrån accepterad vetenskaplig kunskap.

Beloff anser att parapsykologin måste bryta sig ut ur den nuvarande isoleringen och stagnationen, och han tror att för att detta skall kunna ske krävs inget mindre än ett positivt resultat av en officiell undersökningskommission. Problemet är att få staten att stödja den.

Källa: The Skeptical Inquirer, vintern 1981–1982.

Wayne Dyers livsvisdom:

FÖRENKLA! VÄLJ!

– Du är summan av dina val, säger Wayne Dyer, amerikansk psykolog med förmåga att omsätta psykologisk och filosofisk visdom i handfasta råd, framförda på ett roligt sätt. Han är författare till en bok som i USA sålts i drygt en miljon exemplar. I Sverige har den, med titeln "Älska dig själv!" och undertiteln "Inte sämre än man gör sig" (Forum) sålts i närmare 70 000 exemplar.

Wayne Dyer kom till konferensen "Levande företag i en ny tid" i fjol iförd jeanskostym och full av energi och gjorde ett medryckande sammandrag av sin lära – en lära som inte är ny och inte skapad av honom själv, men synnerligen personligt formulerad.

Dyers levnadsråd är enkla, men de går hem, där mer sofistikerade lärar missar sitt mål.

– Att välja är det primära, betonar han.

Vi väljer vår personlighet, vårt liv. Vi väljer att vara lyckliga eller olyckliga. Vi väljer hur vi känner oss. Vi är själva ansvariga för våra känslor och tankar. Vi kan välja att tänka annorlunda om vad som helst, om vi bestämmer oss för att göra det. Valet är vår frihet.

Dyer lyckades med vår tendens att skylla våra misslyckanden på något utanför oss själva. Är det inte mor eller Gud som får skulden, så beror vår olycka eller våra misslyckanden på att vi var äldsta barnet, eller det yngsta, eller mellanbarnet, eller på att far drack eller på...

Lika löjlig är vår ångest.

– Precis som om det skulle finnas

något därute att vara rädd för! Allt finns bara inom oss!

Det finns inga problem, lär Wayne Dyer. Det finns bara människor som tänker problematiskt! Vi tar valium och librium och allt vad det heter mot något som inte finns. Hissar skrämmer mig, säger vi, precis som om en hiss kan skrämmas! Lika litet kan en annan person sära dina känslor. Ingen kan sära dig, om du inte låter dig såras. Allt är dina egna val!

Även hälsan är ett val.

Själv springer Wayne varje morgon en timme, och folk undrar hur han hinner, berättar han.

– Men om du inte hinner sköta din hälsa, hur ska du då ha tid att vara sjuk sen? blir hans snabba svar.

Vi väljer även att vara förkylda! Förkylning är inget annat än ett sätt att leva. När någon misstroget frågat honom om man verkligen kan tänka bort en förkylning, så har han svarat, berättar han:

– Tänka bort? Du tänker aldrig in den!

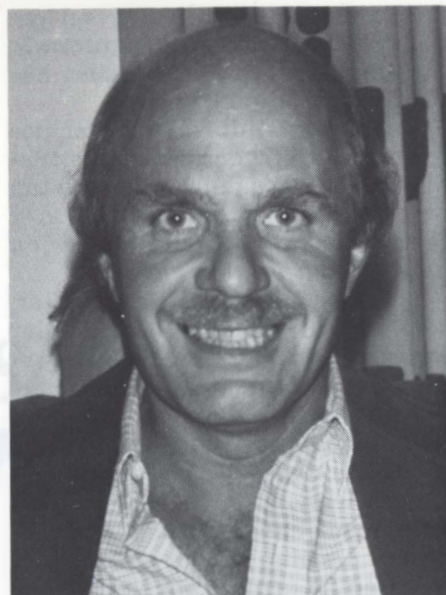
Allt som finns i dina tankar kan du eliminera. Tänk efter! Har det inte varit tillfällen när du bara inte haft tid och lust att vara sjuk – och då har du inte blivit det heller! Allt beror på de två faktorerna *val* och *förväntningar*.

– Det börjar komma fram bevis, säger Wayne Dyer också, för att man till och med väljer tumörer, reumatism, hjärtfel och många andra åkommor.

Sjukdomar hänger samman med ditt psykiska tillstånd. Och ditt psykiska tillstånd är en följd av vad du väljer och förväntar dig!

Vad vi gör av oss själva är våra egna val.

Att sova för mycket är ett val,

Wayne Dyer. (Foto Åsa Freij.)

liksom att röka eller inte röka.

– Att sluta röka är bara att välja att inte sätta cigaretten i munnen.

Bästa sättet att vänja sig av med rökning är, menar han, att inse följande: Det gäller bara att inte röka denna gång. Du kan strunta i alla dina föresatser att aldrig röka mer! Ta dig en cigarett när du vill – *bara inte just nu!*

Och alkoholproblematikern får tänka: Visst kan jag ta mig en drink – *men inte nu!*

– Ta ett steg i taget, det är hemligheten, betonar Dyer.

Allt det här låter enkelt. Men Wayne Dyer tar inte anklagelsen att han förenklar som en anklagelse. "Förenkla!" är tvärtom ett av hans främsta och stoltaste slagord.

– Det är enkelt, säger han. Du kan göra det enkelt. Gör det!

Första boken av Wayne Dyer på svenska heter "Älska dig själv!". Självkärlek är också en av hans grundtankar. Alltför låga tankar om oss själva och våra möjligheter förlamar oss. Botemedlet är "självkärlek i stora doser".

Vi bör ha positiva bilder av oss själva.

Och om vi älskar oss själva, då kan vi även älska andra!

För att undvika handlingsförlamning bör vi lära oss att leva i det innevarande ögonblicket. "Att komma i kontakt med sitt 'nu' är själva kärnan i effektiv livsföring", skriver Dyer. Det finns egentligen bara nio sätt att leva i. "Framtiden är bara ett annat 'nu', när det kommer." Så: "Lär dig uppskatta det innevarande ögonblicket! Fånga varje sekund i ditt liv och njut av den! Sätt värde på ditt nu!"

Dyer vill hjälpa människor att *växa*. Vi har alla slumrande möjlig-

heter till växt, understryker han. Det är när vi växer som vi verkligen *lever*. Men skuldkänslor och ångslan för framtiden kan förlama vår handlingskraft. Vi bör se på våra innevarande ögonblick som de stunder då vi ska leva – i stället för att grubbla över framtiden. Ångslan gör ingenting bättre. Motmedlet mot oro heter handling!

Han uppmanar oss också att ha *självtyllit*. "Om du tror helt och fullt på dig själv", skriver han, "så ligger ingen aktivitet utom räckhåll för dig. Hela skalan av mänsklig erfarenhet är din att njuta av, när du

väl har bestämt dig för att våga dig in på områden där du inte har några garantier." Var inte rädd för det okända! Var inte rädd för misslyckanden! Prova nya saker! "De stela människorna upplever aldrig någon tillväxt!" "Det är i det okända som tillväxten finns." Om du fortsätter att göra samma saker, på samma sätt, tills du når din grav, då har du inte vuxit, inte levat.

Av Wayne Dyer finns på svenska även "Sikta mot stjärnorna!" (Forum).

Åsa Freij o SM

Human-Etiska Förbundet

Det finns en ateistisk förening i Sverige. Den heter Human-Etiska Förbundet och beskriver sig som "en intresseorganisation för människor som inser värdet av ett liv utan religiösa dogmer och förnuftsfrämmande fruktan". HEF menar att "religionerna har misslyckats med att skapa en 'mänsklig' värld", och föreningen vill bli "hejda den religiösa indoktrineringen av barn, speciellt i skolorna".

HEF ger ut tidskriften HEF-Eko, som hittills utkommit med 16 nummer. Redaktören heter Anders Aspegren, och han säger under ett samtal med Sökaren att han inte tror att människor har några religiösa behov!

"Ateismen är positiv" förklarar José Santana i HEF-Eko nr 16. Han skriver bl a: "Att veta är att sluta tro. I livet ansluter vi oss till en religiös åsikt eller till en icke-religiös åsikt. Detta är utgångspunkten för livsåskådningen: antingen tror vi att vi är en övernaturlig varelses skapelse eller också tror vi inte det."

Men det där är en grov förenkling av problematiken. Bättre vore att formulera den så: Antingen är universum planerat, eller också är det inte det. Men även den formuleringen är tveksam. Vi har svårt att veta vilka frågor vi skall ställa.

(Human-Etiska Förbundets adress är Frimärksvägen 45, 122 47 Enschede.)

*

Tidningen Dagen skriver i en ledare att "det normsystem som i vår kulturs uttrycker humanitet och respekt för människovärde har sina

rötter i kristendomen".

Men icke är det så! Humanitet har sin rot i *människans natur*, inte i något visst system. Det är människan till ära och pris att hon inom sig har humanitet, medmänsklighet, nästakärlek, ömsinhet – liksom det är henne till vanära att hon i sitt väsen även har grymhet, egoism, likgiltighet för andras lidande.

De etiskt acceptabla doktriner som kristendomen har, finns även inom andra system och hos icke-kristna författare och lärare. Jesu etik har sin grund i den judendom som fostrade honom.

Augustinus skrev: "Det vi kallar kristendom har alltid funnits."

Att lyfta på framtidens slöja

Att se in i framtiden hör inte till det lättaste här i världen. De mest träffande spådomarna brukar göras *efter* de förutspådda händelserna – dvs man kan läsa i tidningar att den och den händelsen, som redan inträffat, förutspåddes av den och den siaren. Samtidigt görs nya förutsägelser för den tid som kommer. Men ack ack, läser man dessa förutsägelser när de förutspådda händelserna skulle ha ägt rum, då är de inte alls roliga – eller är det kanske det de är?

I vår kollega Medium, nr 19, som utkom i början av 1981, läser vi följande i en pressöversikt av Robin Olsson:

"Jag ska avsluta pressklipp för den här gången med ett klipp ur EXPRESSEN den 18 november 1980, som berättar om en årlig kongress som italienska fjärrskådare hållit. Tidigare år har förbundet korrekt förutspått den svåra jordbävningen i norra Italien 1976, på-

Praktiskt taget alla nya idéer som resulterat i förändringar i vårt samhälle har en gång utsatts för hån och förakt, och många av dem har dessutom varit olagliga. Alla framsteg innebär ett slag mot gamla regler som inte längre har någon giltighet. Folk hånade män som Edison, Henry Ford, Einstein och bröderna Wright – tills de lyckades.
Wayne Dyer

ven Paul VI:s död och mordet på en ledande kristdemokrat (före premiärministern Aldo Moro) 1978. De förutspådde även ett krig i Mellanöstern 1980 (Iran – Irak). Om fjärrskådarnas förbund sagt för mycket något år nämns inte i artikeln men under 1981 ska följande hända:

Ayatollah Khomeini blir lönnmördad, en medlem av den brittiska kungafamiljen omkommer i en flygkrasch, påven Johannes Paulus II bryter högerfoten under skidåkning, en prosovjetisk kupp i Jugoslavien, frigivning av den fängslade f.d. presidenten Isabel Peron i Argentina och som så många andra förutsäger fjärrskådarna jordbävningar i flera länder, bl.a. Algeriet, Italien, Japan, Sovjetunionen, Latinamerika samt i San Francisco, Kalifornien. 'Utan tveivel blir 1981 ett svart år', sade Francesco Fumarola, ordförande i Italienska fjärrskådarnas förbund. Jag skulle tro att han har alla förutsättningar att få rätt i detta sista, men hur det blir med det övriga ska bli spännande att se."

Ingen lysande träffsäkerhet i spådomarna. Men skulle Flummarola – förlåt: Fumarola – eller någon av hans likar råka gissa rätt någon gång, då betraktas detta förstås som en prekognition och ger upphov till tidningsartiklar.

SM

CLEAR, CALM and COMPANY

in England, is the only new-age imported books service for Mind, Body, Spirit books. Mail orders from all corners of planet earth to all corners of same. For catalogue, please send name and address to:

SERENDIPITY
Stuartsgatan 8
412 60 Göteborg

Var närvarande, och totalt uppmärksam, i varje situation!

Vi spelar mot våra egna inre hinder. Det gäller både i tennis och i "livets spel", anser Peter Block. Om vi lär oss se detta, ger det oss möjlighet att medvetet frigöra våra inneboende resurser, bli mer kreativa och framgångsrika och må bättre.

Peter Block, en av talarna på konferensen "Levande företag i en ny tid" i fjol, är vice president i ett av USA:s ledande konsultföretag, "Block-Petrella ass.", som arbetar med organisationsutveckling och bl.a. hjälper företagsledningar, som "kort fast". Han är också en skicklig tennisspelare och tennisinstruktör. Han använder sina erfarenheter från spelandet både i sina psykologiska teorier om människors beteende och i praktiska övningar för att hans klienter ska få känna på hur teorierna fungerar i verkligheten.

Under konferensen fick de som valde Peter Blocks aktivitet bland "aktiviteter att välja bland" bege sig till Tennisstadion och praktisera med racket och boll.

Deltagarna uppmanades att glömma vad de eventuellt hittills lärt om tennis och, om de inget kunde, försöka att inte ha några förutfattade meningar om spelet – framför allt inte förutsätta att de inte kunde spela och heller inte anstränga sig att göra sitt bästa.

Meningen var att det intuitiva jaget skulle få en chans, att låta spelet spela sig självt, att agera spontant. Det har med avspänning att göra ungefär som i karate, där kraften blir stor för att den kommer genom avspänning i hela sin egen styrka utan att hindras av människans försök till kontroll. Det har samtidigt med koncentration att göra, eller rättare sagt att vara i det absoluta nuet.

Det intuitiva jaget, menar Block, är ett av våra två jag. Detta jag gör sina trevare för att få komma fram, men hindras ständigt av vårt yttre vardagsjag som just har förutfattade meningar, rädslor, spänningar, önskan att kontrollera, tvivel o.s.v.

Allt det här binder förstärkt energi och gör att vi inte mår särskilt bra. Så är det i arbetslivet, så är det i privatlivet och så är det t. ex. när vi spelar tennis.

I tennis visar oss spelet hur vi är inombords.

När någon klagade över svårigheter och samtidigt ansträngde sig att

Svenskt Pressfoto

Peter Block lär ut tennis som en metod att se vårt inre spel.

hålla racketen bättre eller sätta fötterna enligt konstens alla regler och samtidigt se på bollen, så blev resultatet genast dåligt. Men när samma person uppmanades att iakttäva var någonstans det tog emot, blev spelet bättre. Han slappnade då av i sina medvetna ansträngningar att spela bra.

Det viktiga, menar Block, är att uppmärksamheten är total. Men vi ska alltså inte tänka på hur vi spelar, utan bara vara uppmärksamma i spelet, närvarande i situationen! Det gäller alla situationer i livet!

Det för tankarna till den gamla zenmästaren, som på lärjungens upprepade frågor om hur han skulle nå upplysning, envist upprepade ett och samma svar: "Uppmärksamhet!"

Peter Block är inte först med att använda tennis i självkännedomsträning.

Författaren och tennis tränaren Tim Gallway har skrivit en bok, som blivit en bästsäljare i USA och som på svenska heter "Tennis – det inre spelet". Den tar upp just de här idéerna, och Peter Block sticker inte under stol med att det är den boken som inspirerat honom – även om han så fort han började läsa kände igen alla erfarenheterna från sig själv.

Och deltagarna gjorde under Blocks ledning den erfarenheten att de träffade fler bollar när de inte ansträngde sig men bara var uppmärksamma på vad som hände i spelet än när de "försökte" så mycket de kunde. Dessutom, konstaterade en ovan tennisspelare dagen efter förvånat, hade ingen träningsverk infunnit sig trots flera timmars intensivt spel.

Åsa Freij

TRO OCH SKEPTICISM

psykologiska aspekter

Vetenskapligt tänkande har förekommit under mycket kort tid av mänsklighetens existens. Men det har åstadkommit oerhörda förändringar i människornas levnadsvillkor på en stor del av jorden. Dock: det är blott ett litet fåtal av dem vilkas liv berörs av det vetenskapen presterat, som själva i någon högre grad har smittats av det vetenskapliga tänkesättet. Vetenskapsmännen representerar en minoritets tänkande. Därför kan det vara förvånande att vi visar dem så stor aktning som vi gör – och förvånande att de uppenbart ser sig själva som företrädare för ett sunt och normalt sätt att tänka – till skillnad från mera populära tänkesätt, t. ex. religiösa, mystiska och magiska, som vetenskapsmännen ständigt måste försvara sig mot.

Det har gjorts många olika försök att klart bestämma vilka skillnaderna är mellan vetenskapligt och icke-vetenskapligt tänkande. Men varken vetenskapsmännen eller filosoferna är på det klara med vilka tankeprocesser som det vetenskapliga tänkandet består av. Ändå är det vetenskapliga sättet att tänka och skaffa kunskap om verkligheten, sådant det blivit, nu relativt väl etablerat. Och det förhållandet är en rot till stark skepsis hos vetenskapsmän gentemot nya tänkesätt. Det finns också en tradition inom vetenskapen – från Descartes – att inte godta auktoriteter som källor till kunskap. Därför är skepticism något som man kan vänta sig att finna hos vetenskapsmän.

Men naturligtvis förekommer skepticism inte bara hos vetenskapsmän. Eftersom en skeptisk attityd är relativt lätt att inta, utan någon särskild utbildning, finner man den även hos människor som har föga vetenskaplig träning eller förmåga men som gärna vill se på sig själva som vetenskapliga.

Hos en del människor, i synnerhet sådana som har vetenskapliga pretentioner, är skepticism ett personlighetsdrag. Hos andra, som inte är

vetenskapligt inriktade, är okritisk inställning ett personlighetsdrag. Denna senare typ av människor kan vara veritabla troskonstnärer: de hittar alltid något orimligt att tro på.

Men människorna kan naturligtvis inte delas in i bara två helt skilda kategorier, de vetenskapliga och de ovetenskapliga. I stället befinner sig väl alla på en skala mellan extrem skepticism och extrem godtrogenhet. Något av skepsis och något av redobogenhet att tro torde finnas hos alla. Men de som befinner sig på ytterkanterna tenderar att vara högljudda i attityden till varandra. De drar således till sig uppmärksamhet. Dispyterna mellan extremerna blir lätt mycket bitter med alla slag av personliga kommentarer och anklagelser från båda sidor. Den ena kategorin säger att det som dispyten gäller givetvis inte finns, medan den andra med samma eftertryck hävdar att det självklart existerar. Vardera sidan finner de andras uppträdande obegripligt och har som följd av detta svårt att tro att motståndarna är fullständigt hederliga. Skeptikern blir anklagad för att försvara ett etablissemang i vilket han själv har hög status, eller för att ställa upp på myndigheternas krav på bortförklaringar. De troende, å andra sidan, anklagas för att inte verkligen tro, utan i stället sträva efter något slag av vinst för egen del, eller bekämpa den vetenskap där de inte själva kunna vinna inträde eller göra sig gällande. Atmosfären blir full av personangrepp, och tillmälen som dumskallar och stollar haglar.

En del av hätskheten mellan extremerna kommer av ömsesidig brist på förståelse, men några av fördömandena är också berättigade, eftersom det finns dumhuvuden på båda sidor. Bland skeptikerna finns de som är som besatta av sina fixa idéer, och bland de troende finns sådana som är psykiskt störda eller sjuka. Det finns också mindre nogräknade personer som utnyttjar andras godtrogenhet för

egen vinning. Och myndigheterna kan ibland ha intresse av att motverka människors tro, och de kan då använda sig av vetenskapsmän i sitt syfte. Ett exempel på detta senare kan vara UFO-fenomenets behandling i USA. Bortsett från hur berättigade slutsatserna i den statliga amerikanska Condonrapporten kan ha varit, kan det knappast råda något tvivel om att rapporten skrevs med en stark fördom i riktning mot en negativ slutsats och att ansvariga personer med sitt val av forskare bidrog till den slutsatsen.

Troende kan lägga fram udda teorier med mycket liten sannolikhet – men skeptikernas försök att bortförklara observationer av nya fenomen – t. ex. UFO – sker ofta genom att de presenterar extraordinära teorier som också har mycket liten sannolikhet. En skeptisk slutsats kräver ju en viss grundval, precis som den motsatta slutsatsen, men ändå finns det ofta en lika bristfällig grund för skeptikernas otro som för de troendes tro.

När det gäller ESP, vill skeptiker ofta förneka fenomenen genom att hänvisa till att de strider mot etablerade naturlagar. Men det enda som ESP-fenomenen tycks vittna om är att människor ibland synes ha tillgång till kunskaper som är svårförklarliga – och det är knappast någon extraordinär iakttagelse. Skeptikernas bortförklaringar kan vila på lika svag grund som de allra mest konstiga rapporterna om paranormala fenomen.

Både extrema skeptiker och extrema troende visar upp liknande tankefel. De gör båda tendentiösa iakttagelser och ett tendentiöst urval ur det material som finns. De visar samma benägenhet för ställningstaganden som inte är sakligt motiverade, utan har sin grund i personliga drag, vilka disponerar dem för de åsikter de har. De extremt godtrogna och de extremt skeptiska är samma andas barn.

Vetenskapen har gjort stora framsteg. Men den är ännu långt

Forts på sidan 32

Vera Rosenquist, ung vid 80 älskar livet och döden

*Hon talar om döden så att man längtar dit.
Debuterade med dikter vid 76 års ålder.*

Av Åsa Freij

– Livet börjar vid 70, säger Vera, 80, humoristiskt – men med allvar. Vid 72 blev hon starkt troende, vid 76 debuterade hon med en diktsamling. Vid 80 leder hon studiecirkel och gör långa resor. Hon har tio offentliga framträdanden på sex veckor och håller åtta föredrag i veckan om Israel på Medborgarskolan i Borås.

Första gången jag möter Vera Rosenquist är på en konferens om vårt ansvar för framtiden. Vi är inackorderade hos samma värdinna. Vera är snart 80 år. Jag tycker det är litet synd att jag inte delar husrum med någon yngre, någon som liksom jag är i farten och som jag kan prata med om allt möjligt. Gamla människor gör mig litet beklämd, troligen för att jag själv är rädd för döden och inte vill bli påmind om åldrandet.

Men mina fördomar om äldre människor fick Vera snabbt att komma på skam. Och är det något eller någon som fått mig att se positivt på döden – och på livet – så är det Vera.

Och nog var hon i farten och nog pratade hon. Vid frukosten var hon först, fräsch och piffigt klädd, välfriserad i håret och med en ständig ström av berättelser om spännande resor, lustiga episoder och intressanta människor hon upplevt och mött, bubblande ur munnen, allt medan ögonen glittrade bakom raffiga, tjockbågade sekreterarglasögon och händerna flög som lärkor mellan brödfat, smörbytta, påläggsassiett och de egna medförda hälsokostpåsarna. Och allt smakade henne och allt gjorde henne glad. Småhoppande på stolen bedyrade hon upprepade gånger värdinnan sin förtjusning över det goda som bjöds och allt det trevliga hon upplevde både i huset och på konferensen.

På kvällarna när jag dröp i säng för att orka vara uppe till morgondagens föreläsningar, var Vera ute på supé någonstans, hon tycktes ha ett oräkneligt antal vänner och kom hem på småtimmarna. Med ett danssteg hit och ett danssteg dit berättade hon om sin tjusiga bordskavaljer och drog roliga historier.

Och det allra bästa med henne var att hon övertygade mig om att livet börjar vid 70! Jag som ända sedan 17 tyckt mig gå mot slutet!

Under konferensen förgyllde hon flera pauser mellan de vetenskapliga föredragen med sina inspirerande dikter – och inte minst inspirerande var de om döden:

*Mitt liv blir rikare,
ju närmare jag kommer
den sista timmen
av det liv
som mäts
i Tid och Rum.
Min förväntan blir allt större!
Att äntligen
få taga steget
ut i denna värld
som är oändlighet
och tidlöshet.*

Dikterna kompletterade fint flera av föredragen som handlade om forskning om liv efter döden, om aura, kirlianfotografering, om de mentala former som sannolikt existera oberoende av, och före, fysiska former.

– Jag ser med förväntan fram emot döden! bekräftade Vera också privat och på sitt okonstlade sätt.

Och ändå älskade hon livet så! Det var det som gjorde henne så trovärdig och så hoppingivande.

Vera har skrivit två tjocka diktböcker. Hon debuterade vid 76 års ålder. Hennes dikter är fyllda av en hängiven religiositet. Om man inte hade träffat författarinnan personligen, skulle man ha kunnat föreställa sig henne som en ung, smal, älvliknande kvinna med långt hår, genomskinlig hy och stora, outgrundliga ögon – en smula överklig, och med en vacker men orealistisk uppfattning om tillvaron. Man skulle ha njutit av poesin en stund så som man ser på en icke föreställande tavla och så lagt boken ifrån sig med tanken att den tyvärr bara angår henne själv och kanske andra "troende". Dessutom kunde man lätt tro att dikterna med sin förankring i "den andra världen" var skrivna av någon som hade det svårt i denna och ville fly...

Men Veras rejäla uppenbarelse och glädje åt även de vardagligaste ting, och hennes engagemang i sällskapsliv och arbete och högst jordiska resor, talade om att det inte var så. Hennes person talade tvärtom för att det som dikterna skildrade måste vara verklighet.

Här står nu Vera med fötterna på jorden. Och här står det om gudomliga tillstånd och upplevelser på varje rad i hennes dikt. De måste finnas! Vera är beviset!

*Jag var ett intet,
Då inblåste Du Din Ande
i mig
och jag existerade.
Att verkligen leva
är att vara i dig.*

*Mysteriet:
Att känna Närvaron
när jag inte väntar den,
inte söker den.
Den bara är där,
verkligare än allt annat.
Stark och ömsint,
talande till mig
i en vibrerande tystnad.*

*Allt oftare
öppnas dörren
till mitt väsens innersta.
Varsamt upplever jag
den ljusa tystnaden,*

*oändligheten,
den djupa friden
och Närvaron
av den som väntar mig
därinne.*

Att Vera också upplevt mörker och svårigheter antyder vissa dikter. Det bidrar till hennes trovärdighet. Dikterna slutar dock alla i ljus. Det stärker deras tröstande och hoppingivande karaktär. Som denna:

*Du oroliga hjärta!
Du söker överallt,
i allt, som Tiden ger dig,
och du finner ingen ro.
Hur underbart!
Det finns en plats,
där du finner evig ro
I Guds eget hjärta.*

Att Veras dikter inte är originella gör bara att de känns angelägna för fler. Man får bortse från "Gud" och andra religiösa ord, om de stöter en. Det viktiga är den upplevelse som finns, vad man än kallar den och hur man än beskriver den.

Vera själv är katolik. Men det är också oväsentligt i sammanhanget, även om det betyder mycket för henne själv. Hon menar att det är katoliker som visat henne den största värme hon mött hos några människor.

Hon lärde känna dem i Italien 1972 under en av sina många resor. De var medlemmar av en nybildad församling i Rom, "människor med en beläsenhet, en kultur och en ljus och varm religiositet, som jag aldrig mött i mitt hemland", som Vera skriver på baksidan av sin första bok.

Samma år konverterade hon till katolicismen.

Grundaren av ett prästseminarium i anslutning till församlingen, pater Theodosios Sgordelis, fick reda på att Vera skrev dikter och bad att få se dem. Det resulterade i att ett flertal av dem nu är översatta till italienska.

Veras diktande började på allvar först 1975, när hon fick en lindrig hjärtinfarkt.

– Då fick jag för första gången i mitt liv sedan jag började skolan vid sex års ålder en ledig termin, berättar hon. Och det var då som jag började skriva ned den glädje jag känt sedan jag fann tron genom de italienska katolska vännerna.

Det tog tre år innan Vera hade samlat ihop dikter till sin första bok, "Men såsom en fågel...", men så omfattar den också ca 90 dikter. Att den alls kom ut berodde på omgivningens påtryckningar. Vål ute fick den många och fina recensioner och rönt stor efterfrågan. Flera av dikterna tonsattes av Kjell Lund-

berg, musikrecensent i Borås, som också är Veras hemstad. Han fick se den nyutkomna boken, bläddrade i den och gick spontant hem och tonsatte några av dikterna.

Tonsättningen resulterade senare i en LP-skiva med sång av Agneta Fransson.

Många människor hörde av sig till Vera och uttryckte sin tacksamhet och glädje över den tröst hennes dikter hade gett dem.

– En präst sa till mig, att nu hade han äntligen något att ge till hjälp åt sjuka och sörjande, berättar Vera med stolthet och glädje.

Hon är inte falskt blygsam. Hon är med rätta glad och stolt. Hon ger intryck av att tycka om sig själv – utan högmod – på samma sätt som hon tycker om och uppskattar andra. Det var väl så det var menat med orden "Älska din nästa såsom dig själv!"...

Uppmuntrad av framgången och de många tackbrev från läsarna gav Vera ut en andra diktsamling,

"Mot ljuset", 1980, med samma typ av dikter, "som inte bara infriar löf-tena från den första boken utan också överträffar dem" som en recensent skrev.

Också TV har uppmärksammat Vera, nämligen Hylands hörna. Hon berättade om sig själv och läste några av sina dikter, fick fin kontakt med publiken. Alla andades "neej", när hon på Lennart Hylands fråga hur gammal hon var, talade om att hon var nära 80.

Vera Rosenquist är född i Stockholm men har bott större delen av sitt liv i Borås. Där har hon bl.a. varit ämneslärare i Bäckängsskolan i 26 år. Efter pensioneringen har hon fortsatt som flitig ledare för studieförbund. Hon älskar kultur, historia, språk och resor och har även varit reseledare till många och avlägsna länder. Nu vid 80 år, då jag mötte henne, berättade hon glatt att hon höll på med en föreläsningsserie på 88(!) föredrag om Egypten. Det skulle också bli en resa dit.

Hur ska man då avsluta en artikel om Vera och hennes liv, som verkar vara så oändligt rikt och fullt av händelser? Jo, kanske bäst genom en dikt om det oändliga, om döden som är en början till något än rikare än detta livet – det mest typiska och det mest inspirerande med Vera och hennes diktning:

Var inte rädd för döden!

Varför är du rädd för döden?

Den är ju inget slut!

Den är en övergång

från dödlighet

till odödlighet.

Den är att lyftas

från ett jordiskt plan

till ett högre, andligt.

Den är en seger,

en triumf!

Vera Rosenquists adress är Tors-
tensonsgatan 5, 502 33 Borås, och
telefonnumret 033/11 86 82. Hennes
dikter finns även inlästa på kassett.

Positiv journalistik behövs

Inspiration lika viktig som information

I en intervju i Sökaren nr 2, 1981 säger Marianne Fredriksson, Svenska Dagbladets Idag-sida: "Jag har blivit alltmer tveksam till massmedias utbud av negativ information och fruktar att allmänheten inte orkar med den världsbild vi ständigt bjuder. Journalistik skall naturligtvis vara kritisk och avslöja missförhållanden, men som det nu är, erbjuder tidningar och etermedia varandra i kriser, hot och orättvisor. Jag är rädd att detta skapar en resignerad och hopplös stämning bland människorna. Och den är farlig."

Och så här uttalar sig kommunminister Karl Boo enligt tidskriften Impuls: "Man saknar rapporter om

det som är positivt. Journalister har här ett stort ansvar."

Som journalist med livsåskådning som ämnesområde – och allt vad därtill hör, såsom freds- och miljöfrågor, hälsa, personlighetsutveckling osv – ser jag det som min uppgift lika mycket att sprida *inspiration* som att sprida information! För det är inspiration vi behöver i dag! Den fatalism och handlingsförlamning som kan bli följden av information om de enorma kriser och hot vi står inför är en lika stor fara som bristen på information, okunnigheten och den bortvända blicken.

I Impuls – organ för Studieförbundet Vuxenskolan – finner jag

också en artikel om Elsa Olenius, som fått Sokratespriset. Den fina "sagotanten" låter sig inte nedslås av att det ser mörkt ut i världen.

– Det är många som tycker att världen är ond och att det inte går att göra något åt det, säger hon. Men i min almanacka står det ett kinesiskt ordspråk: "Det är bättre att tända ett ljus än att förbanna mörkret." Då säger folk till mig: Men inte kan väl mitt lilla ljus synas! Och jag svarar: Men tänk dig att alla människor tände var sitt ljus – vilken eld vi skulle lysa upp himlen med!

Sådana uttalanden i massmedia är information som ger inspiration!

Åsa Freij

NYA BLAD

Det har varit stor "blad"-utsprickning i Sverige dessa yttersta (?) av välståndstider. I slutet av 1981 startades *Läkarjournalen*, "din hälsas tidning", ett proffsigt arbete med mycket hälsovet. Den följdes strax av den likartade, populärmedicinska *Doktorn svarar*, "din och familjens egen husläkare". Den förra inledde med en hyllning till Are Wærland, den vegetariska hälsorörelsens stora namn i Norden och markerade därmed sina värderingar. Den senare, raskt avliden, hade en mer traditionellt medicinsk inriktning.

25 februari kom första numret av *Veckans Eko*, som följdes tätt i fjästen av Miljöpartiets *Alternativet*, vars premiär skedde 24 mars – två nya veckotidningar med ungefär samma idéinnehåll! De representerar "alternativrörelsen". Samtidigt har *Ny livsstil* gått ut större och ambitiösare än tidigare. Den kommer några gånger om året från Framtiden i våra händer, en organisation som arbetar för en rättvis fördelning av världens resurser.

Nya tider var en veckotidning i populärstil av litet ny typ och ideell prägel som dök upp vid det nya årets början men snabbt tvingades packa ihop och gjorde konkurs. Etc blev veckotidning i början av året efter att ha haft en betydande upplageframgång som månadstidning. *Fib/Kulturfront* ändrade till större format och förändrades även till innehåll. 299 blev månadstidning, fick kvällstidningsformat och bör-

jade synas i affärerna. Nordal Åkerman startade *Allt om böcker*, några nya kvinnotidningar blev till och *Kyrkans Tidning* kom i stället för Vår kyrka och MED.

Mindre stort satsande, men lika seriösa företag är *Insikt och handling*, ett humanistiskt debattforum från Doxa, "universitetsförlaget" i Lund och *Helhetssyn för en ny tid*, som kommer från New Age-gruppen Omkretsen.

Alternativet i svensk politik, som är Miljöpartiets väl redigerade och layoutade tidning, vill ta upp miljö- och naturfrågor, skriva om "alternativrörelsen" (dvs vissa alternativrörelser), kultur och livsåskådning, nya idéer och forskningsresultat samt om "vardagen, mat och kärlek" m m. I sjuannaredaktionen återfinns Sökarens frejdiga reporter Åsa, som dock inte har övergett oss. *Alternativet* utkommer varje onsdag.

På torsdagar kommer *Veckans Eko*, som ges ut av Framtiden i våra händer (3 000 medlemmar), Miljöförbundet (12 000 m), Jordens vänner (3 000 m), Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen (8 000 m) samt Folkkampanjen mot kärnkraft (10 000 m). Tidningen vill vara "alternativrörelsens veckotidning", full av hopp och framtidstro.

Att sätta igång en ny tidning fordrar dristighet, kanske dumdristighet, och – för framgång – journalistisk förmåga. En födelsenotis kan snabbt följas av en dödsdito, om läsarintresset blir svagt. Ett par av de nya har redan lämnat den aktuella verkligheten.

Orolig är man för *Insikt och handling*, som ägnar sitt nummer 2 nästan helt och hållet åt konstnären Oscar Reutersvärd, som tecknat något hundratal "omöjliga figurer", dvs teckningar av "föremål" som inte kan existera. Dessa bilder finner tidskriften synnerligen anmärkningsvärda och djupsinniga. Men det är de inte. Det ligger ingenting märkligt i att en tvådimensionell figur inte kan överföras till en verklighet i tre dimensioner. Det

Om värdet av *positivt tänkande* skriver Lars-Eric Uneståhl i nr 1–2, 1981 av *Doktorn svarar*. Han menar att massmedia får oss att tänka negativt. "Den framtids-pessimism, som breder ut sig, beror delvis på den negativa 'hjärntvätt', som vi utsätts för av TV, radio och tidningar. Genom en ständig överrepresentation av negativa nyheter förändras så småningom vår verklighetsuppfattning."

I denna situation gäller det, enligt Uneståhl, att skapa positiva bilder och en tro på nuet och framtiden, att visa på möjligheterna i stället för svårigheterna.

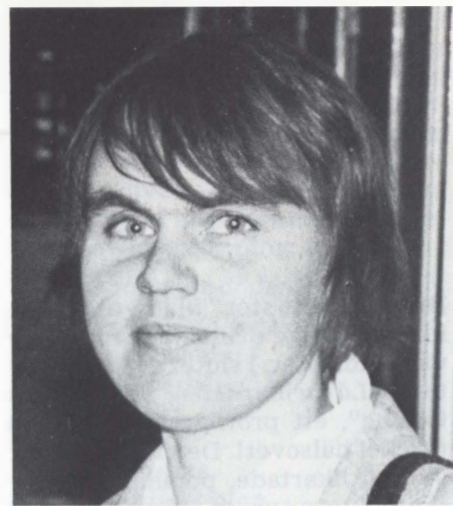
bästa man kan utvinna av Reutersvärd's teckningar är en viss geometrisk humor. En ganska likgiltig intervju med Thomas S Kuhn, han som skrivit "De vetenskapliga revolutionernas struktur" och lanseerat paradigmbegreppet, har man också.

Flera av de nya bladen innehåller mycket som kan göra dig klokare. Nästa gång du får tanken att gå till en kiosk eller affär och köpa en vanlig veckotidning, be gärna att få exempelvis *Alternativet* i stället!

SM

Att försöka bli en frisk människa – är det sjukt, det?

Åsa Freij kåserar om ett experiment.

Är det fult att vara snäll? Jag har gjort det vanskliga experimentet att försöka vara snäll och leva efter mitt samvete och, som jag trodde, förstånd. Och jag vet inte om jag vågar göra om det.

Det är så att jag, framför allt kanske genom mitt arbete som journalist i livsåskådningsfrågor, kommit fram till att det mesta eländet här i världen beror på att vi inte är snälla mot varandra.

Jag har trott mig förstå att det bara är genom att leva efter samvetet som man blir lycklig i längden, att det bara är genom att de rikare delar med sig åt de fattigare som man skapar en rättvis värld, att det bara är genom att inte ha vapen för att föra krig som vi kan ha fred, att det bara är genom att leva sunt som vi klarar oss från alla välfärdssjukdomar och dessutom får pengar över och att det bara är genom att vara sparsamma med våra resurser och återhållsamma med gifter som vi får jordens tillgångar att räcka och naturen att inte bli förstörd.

När man nu tyckt sig förstå detta, borde ju nästa steg vara att börja med sig själv, ändra sig och leva efter sin insikt – och att inspirera andra att göra detsamma. Och så gjorde jag det – till allas vår lycka. Trodde jag.

Lämna ditt gamla, trånga, egostiska jag!

Föreställ dig att du gör samma experiment som jag! Tänk dig att du är denna nya, fritt tänkande och agerande människa! Vad gör du i din entusiasm? Ja, du delar tex med dig av ditt jobb, så att någon arbetslös får del av din betalda selsättning och du får tid över för

ideellt arbete. Du sänker din lön, eftersom din standard som svensk räcker till 40 medmänniskor i Somalia. Du blir vegetarian, eftersom 12 människor livnär sig på samma jordbit som behövs för att föda upp och döda djur till en köttätare. Du föreslår att arbetslösa plockar ogräs så att jordbrukare och trädgårdsodlare slipper förgifta grödan (och därmed maten) för att hålla den ren från ogräs.

Men vad händer? Jo, samhället är inte berett att ta emot dig!

Tvärtemot vad du avsåg och väntade dig blir du betraktad som en snobb, en besserwisser, en sådan som skylls för att tro sig vara bättre än andra, och en farlig revolutionär!

Man ser dig som ett hot – ett hot mot det invanda, ett hot om att man själv kanske måste ändra sig från en välmående svensk till en uppoffrande, nyenkel världsmedborgare. För man tror ännu inte att det är på det sättet som man själv och världen blir lyckligare.

Och så ger du folk dåligt samvete. Och är det något folk avskyr, så är det sådana som ger dem dåligt samvete.

En ytterst suspekt avvikare...

Ja, det tycks faktiskt vara så att man inte tror på dig. Man tror inte på dig, när du är snäll. Det är jättesuspekt att vara oegoistisk. Det enda som kan få en svensk att tro att du menar allvar om du tex vill skänka bort något, det är om du kan presentera ett tillräckligt egoistiskt motiv för att vara oegoistisk – att du får utslag av pengar eller att du tycker det är för jobbigt att ta hand om en massa ägodelar eller går mis-

te om bidrag, om du har det för bra.

Du mår väldigt bra i början av ditt nya liv. Du har aldrig känt dig så frisk och glad tidigare. Men så märker du alltmer att folk blir arga på dig.

Du sårar dina vänner när du tackar nej till presenter och betalt för tjänster och i stället ber dem skänka pengarna till u-landshjälp eller fredsarbete.

Du passar inte in någonstans. Du vill gå ut och träffa andra människor utan att göra av med en massa pengar. Men det finns bara krogen. Där blir du ensam nykter, du måste inandas en massa rök fast du slutat röka, det är dyrt och där finns ingen vegetarisk mat.

Du vill resa på semester och samtidigt göra nytta tillsammans med andra – för det finns ju många platser där det råder nöd, och ett par timmars arbete om dagen av en grupp väluppfödda, starka svenskar skulle kunna betyda mycket. Men det finns inga sådana resor. Det finns bara resor till bad- och barorter och till dyra skidparadis.

Du klär dig i dina gamla kläder i stället för att följa modet och upptäcker snart att dina vänner undviker att synas tillsammans med dig. Du tackar nej till spriten på bjudningar och blir snart inte bjuden någonstans.

Och när du själv bjuder på örter och fullkornsbröd och inte kaffe och kakor, ja då är det snart ingen som kommer hem till dig heller.

Till och med dina barn vänder sig ifrån dig. Andra familjer är inte sådana, säger de. Och våga bara föreslå något nyttigt i stället för Coca cola och chips på deras party – eller föreslå att de avstår från bio eller glass eller en modepryl bara för att ett sjukt barn i Afrika kan räddas till livet för varje femma de avstår.

De ser bara iskallt och föraktfullt på dig – eller möjligen medlidsamt. "Precis som om barn i Afrika skulle ha med oss och våra nöjen att göra", säger blicken.

Och går du på i den nya, idealistiska stilen, blir de snart övertygade om att du inte kan vara deras rätta förälder. Ty sånt gör bara inte en förälder! Man kan tala om det, men man gör det verkligen inte – så mycket har de förstått vid sina unga år.

Jag var på kurs för en tid sedan. Den handlade om världssituationen. Vi fick bland annat veta att tio dagars rustningskostnader skulle räcka för att lösa alla jordens problem beträffande mat, bostäder och sjukvård. Vi fick också veta att 50 miljoner människor svalt ihjäl här om året och att resten av världen inte tycktes bry sig nämnvärt om det.

Tänk att man inte reagerar! sa alla. Sen övergick man till att planera för oxfilén och vilka viner man skulle ha till avslutningsfesten.

Jag föreslog att man skulle slopa festandet och ha en insamling för de svältande i stället. Då blev det först en pinsam tystnad, och så vände alla mig ryggen för att återgå till att planera festen, som jag hållit på att förstöra.

– Jag lägger i alla fall en hundring här och avstår från festen för min del, sa jag – första, och sista, gången som jag varit så modig.

Den enda i församlingen som förblev min vän, drog mig avsides och sa:

– Behåll dina pengar för sjutton, innan du gör dig omöjlig! Du har väl inte så gott om dem?! Vem tror du att du är egentligen??

Du kan tala om fredsvänliga Sverige, men försök bara – som jag gjorde en gång – att skämtsamt citera en parodi på en reklamslogan: Vill ni utvidga er nation? Låt Bofors leverera kanonerna!

Jag höll på att bli stämplad som statsfientlig.

Och våga tala med militärer om andra sätt att försvara landet och främja freden än att upprusta – t ex ordna kurser i självkännedom och vänskapsutbyten med militärer i andra länder. Du kommer att bli betraktad som landsförrädare och som en som vill ta levebrödet ifrån dem.

Sjuk – eller riktigt frisk?

När du nu fått den utomordentligt negativa responsen på ditt nya, snälla, positiva liv många gånger,

då minskar alltmer din glada spon- tanitet. Och du börjar rannsaka dig själv.

Är det något fel på mig? undrar du. Jag trodde jag var frisk – ja, först nu riktigt frisk. Eller: är det samhället som är sjukt, så sjukt att det inte känner igen en frisk, när det ser en?

Kanske går du t o m till en psyko- log.

Det är så ovanligt att gå omkring och engagera sig i världsproblem, tro att de beror på oss själva och att vi kan göra något åt dem, att även psykologen tror att det är något fel på dig. Bara att vara glad, som du varit, sedan du började ditt nya liv, är konstigt. Prova att skratta på posten eller sjunga på Domus, så får du se! Att deppa är O.K., om du gör det för att du är tjock eller har finnar eller inte klarar av amoteringarna på villan. Men om du oroar dig för att grundvattnet håller på att förgiftas, ozonlagret runt jorden förstöras eller för att mänskligheten när som helst kan utplånas i ett kärnvapenkrig, då är det säkert något annat, "verkligt" problem som du förtränger!

Och kommer du dragande med dina självuppoffrande idéer, som du till råga på allt vill pracka på andra, då blir även psykologen övertygad om att du antingen har djupt liggande, osunda skuldkänslor, som du vill köpa dig fri från, eller har ett patologiskt självhållelsebehov. Kanske har du i själva verket ett messiaskomplex eller en perverterad sexualitet. Kanske är du en masochist – en självplågåre. Någon grav psykisk störning måste du i alla fall ha, anser psykologen.

Och kanske är du sjuk? Du börjar själv undra. Något är förvisso sjukt – men är det hos dig, eller hos samhället?

Kanske är det jag, som inte är frisk, tänker du. För ingen har ju ifrågasatt den mentala hälsan hos Bresjnev, Reagan, Jaroselski eller hos ledarna för de storföretag som lurar u-landskvinnor att sluta amma sina barn för att köpa burkmjolk i stället.

Kanske är det jag som inte är frisk – för ingen psykolog har ju kommit på tanken att sätta in familjeterapi i stormaktsfamiljen eller tvångsomhändertagna jordens hjälplösa befolkning för att förmyndarna i Kreml och Washington är olämpliga som vårdnadshavare.

Det är tydligen normalt att samla mordvapen mot grannarna, ja till och med att hota tända på hela världen så att bara askan blir kvar.

Så det är nog mig det är fel på, tänker du.

Frisk, klok och kreativ

Jag har alltså funderat mycket på det här med sjukt och friskt. Först har jag kommit fram till en slutsats och sedan *en annan*. Om ni nu koncentrerar er så mycket ni kan, ska jag ta er med i min logiska tankelabyrint. Så här tänkte jag:

Det är sjukt att tro att man är sjuk, när man är frisk. Så om du tror att du är sjuk fast du är frisk, så måste du vara sjuk. Men om du verkligen är sjuk och tror att du är frisk, så är det också sjukt. Det måste vara friskare att tro att man är sjuk om man är sjuk än att tro att man är frisk om man är sjuk. Det är sjukare att tro att man är frisk när man är sjuk än det är att tro att man är sjuk när man är sjuk. Det är ju riktigt friskt att tro att man är sjuk om man är sjuk.

Det är nog bäst att ta det säkra före det osäkra och alltid utgå från att man är sjuk, och handla därefter!

Den slutsatsen kom jag till först.

Men så slog det mig: Tänk om man verkligen är den man tror att man är – inte sjuk, utan fullt frisk! Och tänk om man då låter sig behandlas och till slut blir övertygad om att man inte är den man är: en frisk människa! Tänk om Jesus hade gått till doktorn och sagt: "Hjälp mig, jag har fått så flummiga idéer om att det är saligare att giva än att taga och att man ska göra mot sin nästa vad man vill att ens nästa ska göra mot en själv! Ge mig några valium och sömntabletter så att jag kommer över det här och får litet lugn och ro!"

Så min andra slutsats blev: Ta chansen! Utgå från att du är frisk! En frisk, snäll, klok och kreativ människa som kan ändra sig själv och världen!

Illumination

Min börda är så tung
och jag själv så svag
ty jag tror att det jag bär
är mitt
men att ingenting är jag
Befrielsen är där den dag
då jag ser att ingenting är mitt
men allt är jag

Åsa Freij

Världsfederalisterna

"Utan en världsstyrelse i någon form kan vi inte komma till rätta med våra ödesfrågor, sammantråcklade med varandra och globala till sin karaktär."

(Rolf Edberg)

"Det finns bara en väg till fred och säkerhet, och den går via en övernationell organisation."

(Albert Einstein)

Av Bertil Falk

Arbetet för fred och mot kärnvapen har vuxit sig allt starkare i takt med att allt fler människor upplever den kärnvapenarsenal som byggts och alltjämt byggs upp som ett hot mot mänsklighetens fortbestånd. Det finns många olika fredsorganisationer, uppbyggda på olika sätt och med olika arbetsmetoder. En sådan freds rörelse, som hamnat en smula i skymundan i offentlighetens skugga vid sidan om de stora utåtriktade rörelserna, är den organisation som ser en lösning av världens problem i inrättandet av ett överstatligt, internationellt organ. Det är den organisation som i Sverige bär namnet Sveriges Världsfederalister.

Världsfederalisternas handlingsprogram är i korthet följande:

- stöd åt FN.
- Stöd åt utvecklingsarbetet i u-länderna.
- Stöd åt aktiv miljövard.
- Stöd åt havsrätt som gynnar u-länderna.
- Stöd åt nedrustningssträvanden.
- Skolning för fred.

Alla punkterna är lika viktiga och arbetet sker samtidigt på alla fronterna, eftersom det ena hänger ihop med det andra. En av organisationens vice ordförande är professor Hans Regnéll i Lund som också upprätthåller en forskartjänst i universitetsstaden. Han är ordförande för Sveriges Världsfederalister, som har sitt kontor i Stockholm.

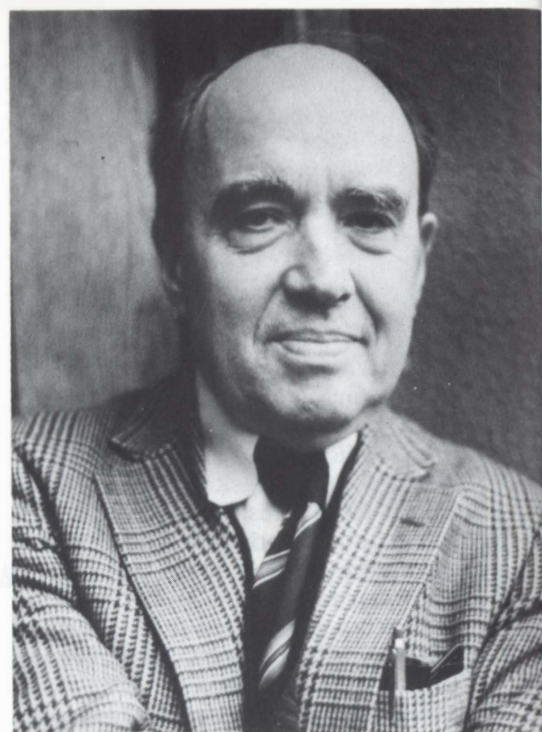
Världsfederalisterna vill alltså ha ett överstatligt organ, en världsregering, och Hans Regnéll utvecklar organisationens syn så här för Sökaren:

– FN, eller rättare sagt dess generalförsamling, har ingen makt att fatta beslut, vilket är en svaghet. En världsstyrelse skulle göra det möjligt att fatta beslut som angår hela mänskligheten.

– Inom världsfederalisternas led anser vi fortfarande att det är nödvändigt att bygga på FN, även om det finns medlemmar som tappat hoppet om FN-organisationen. Den allmänt omfattade strategin är dock att vi ska satsa på FN och att möjligheten att skapa ett överstatligt organ ligger i att bygga ut FN-systemet. Vi har ju numera också en rad FN-organisationer som arbetar med miljö, utnyttjandet av havsbotten och så vidare. När det gäller den sistnämnda frågan har vi världsfederalister engagerat oss mycket.

– Vi har försökt att verka för att havet och havsbotten utanför ett smalt kustbälte, som ska vara högst 200 sjömil, ska bli mänsklighetens gemensamma arvedel och att inkomsterna från havets exploatering ska gå till utvecklingsarbetet i u-länderna. Vi har försökt att puffa i den riktningen genom att med lobbyarbete påverka regeringarna.

– Förre USA-presidenten Carter hade gett sitt samtycke, men förra året hoppade den nye USA-presidenten Reagan av. I den situ-

Hans Regnéll. (Foto Bertil Falk.)

ationen har vi koncentrerat oss på att slå vakt om de resultat som redan uppnåtts. Det innebär att vi fått backa en aning från vår ursprungliga målsättning för att rädda vad som räddas kan.

– Det svåra med vårt arbete är att våra målsättningar och projekt är långsiktiga samtidigt som det är bråttom att nå resultat. Denna motsättning utgör ett dilemma.

SÖKAREN: Men hur är det egentligen? Är världsfederalismen en folkrörelse eller består organisationen mest av intellektuella akademiker?

– Det är en bra fråga, säger Hans Regnéll. Naturligtvis skulle vi helst vilja vara en folkrörelse, med medlemmar från alla samhällsklasser. Men nu är vi inte så många, vilket är en svaghet. Å andra sidan kan vi visa upp kända profiler. Den starkaste impulsen vid bildandet av organisationen var bomberna 1945 mot Hiroshima och Nagasaki.

– Ivrig förespråkare var filosofen Bertrand Russell. En annan världsfederalist var Albert Einstein. Han kände inte minst sitt ansvar eftersom det var hans teoretiska arbeten, som låg till grund för den praktiska tillämpningen i form av atombomben. Vi har omkring 50 medlemmar i Lund och 500 i hela Sverige. I Lund är många medlemmar lärare och vi träffas ett par gånger om året.

– Nu finns det ju många andra organisationer, som har en mer folklig förankring än vad vi har,

konstaterar Hans Regnéll och nämner Svenska freds- och skiljedomsförbundet.

– De och vi är med i Sveriges fredsråd, en paraplyorganisation för freds rörelsen. Olika organisationer har olika arbetssätt. Vi har vår lobbyverksamhet, andra kanske demonstrerar mera.

– Vi världsfederalister går inte ut med kravet på en ensidig svensk nedrustning. Sådana krav slår annars an på många ungdomar, som då söker sig till grupper som har ett sådant krav på programmet. Världsfederalismen har dock karaktär av folkrörelse i Japan, där organisationen är mycket stark. Förre borgmästaren i Hiroshima var medlem. Jag brukade alltid få jul- och nyårskort från honom. Senaste världskongressen vi hade hölls i Tokyo. Det var 1980. Nästa kongress hålls i Holland 1983. Till världskongresserna brukar det komma ett par tusen personer och japanerna brukar vara väl företrädde. För en del år sedan var rörelsens president en japansk nobelpristagare i fysik. Nu är presidenten en dansk. Vår styrelse är internationell; den nuvarande ordföranden är katolsk präst.

– Hos oss i den industrialiserade världen upplever vi kärnvapnen som det största hotet. Men det är inte bara bråttom att förhindra ett kärnvapenkrig. Det är lika bråttom att skapa social rättvisa och få till stånd en annan ekonomisk världsordning. I många u-länder är det detta problem som står i förgrunden. Kravet på att utjämna de sociala orättvisorna känns mer närlikgande i u-länderna än hotet från kärnvapnen.

– Här har vi en klart markerad skillnad mellan i-länder och u-länder, fastslår Hans Regnéll. Vi i väst uppfattar problemen som en öst-väst-konflikt, medan många forskare och världsfederalister i u-länderna i stället ser det stora hotet i de växande klyftorna mellan i-länder och u-länder eller mellan det norra industrialiserade halvklotet och den södra hemisfärens u-länder.

– I öst finns inga organisationer för världsfederalister, men vi har kontakter i Jugoslavien och Polen, där det också har anordnats seminarier.

SÖKAREN: Har det faktum att du har filosofi som arbetsuppgift något att göra med att du själv blev världsfederalist?

– Inte i och för sig, men det finns naturligtvis beröringspunkter. Och jag tog starka intryck av just Bertrand Russell när jag blev världsfederalist.

*Sinnlighet –
är att lyssna på livet
Att nypa ett litet barn
i kinden
Att röra vid en kvinnas hals*

*Att njuta av svalkan
när vinden flätar sina fingrar
genom håret*

*Att fyllas av kärlekseld
när skyarna svartnar
och städernas fasader glimmar*

*Att se ett flyttfågelsträck –
kastas uppåt
och explodera mot en isblå himmel
i en krevad av fjädrar
och smattrande vingar*

*Sinnligheten lyfter oss framåt
Genom den förnimmer vi målet
när vi tappat riktningen
och bara har stjärnorna...*

*Sinnligheten uthärdar
Sinnligheten fyller oss med liv
och får oss att minnas
ljuset från drömmen
när ögonen bara ser mörker*

*Den som bär målet
inom sig
återvänder alltid som duvan
med en kvist av olivträdet*

*Det finns en bro –
byggd av evighetens trosvisshet
som välver sig över ett stormigt hav
av sekundernas tvivel*

Lars Thordmark

Frid är en kraft inom dig.

*Var ett redskap för att lösa andras problem!
Var inte själv ett problem!*

Var alltid mån om att inte skada någons känslor med vad du gör! Ditt uppträdande, ditt tal och dina handlingar, ja, till och med dina tankar, bör ge frid och glädje åt alla!

LÄST OCH ANTECKNAT

av Göran Brusewitz

Aftonbladet

I Aftonbladet har Carl-Olof Rydén sedan i höstas haft en serie artiklar med rapporter om forskning inom olika områden. Ett flertal av dessa har behandlat parapsykologi. Rydén förstår vad det handlar om. Han är öppen, men visar också prov på kritisk skärpa, där det är befogat.

Den 31 oktober presenterar han sanndrömmerskan Eva Hellström. Han påpekar att hon lagt ner ett stort arbete på att få en så fullständig dokumentation som möjligt av dröm-prekognitionerna. Hon har låtit flera personer bevittna hennes berättelse om en dröm, innan den gått i uppfyllelse. Men hur har hon i förväg kunnat veta när en dröm varit prekognitiv? Jo, sanndrömmarna är alltid i färg, till skillnad från vanliga drömmar som är svartvita!

Den 7 november rapporterar Rydén från den parapsykologiska institutionen vid det statliga holländska universitetet i Utrecht, där den amerikanske forskaren Jerry Solfvin undersöker hur förväntningarna om hur det skall gå för en patient kan ha avgörande betydelse för patientens liv. Det rör sig om ett omfattande växelspel mellan läkare, sköterskor, anhöriga och patienten – utöver redan kända psykologiska och sociala faktorer finns också inslag av okända, kanske parapsykologiska, krafter, vilka kan liknas vid *healing*. Solfvin ska försöka isolera det parapsykologiska inslaget från de kända faktorerna. "Det viktigaste", säger han, "är att få veta hur krafterna fungerar för att sedan kunna tillämpa kunskaperna i praktiken." Dessa krafter påminner – som Rydén också påpekar – om misstanken att experimentledarnas förväntningar kan ha avgörande betydelse för resultatet av parapsykologiska experiment; den experimentator som väntar sig positiva resultat, får sådana, men den som väntar sig negativa resultat, får negativa resultat!

Upplevelsen att vara utanför sin kropp tar Rydén upp den 14 no-

Gerald Solfvin – här under annan forskning än den som nämns i artikeln. Han fäster EEG-elektroder på en försöksperson.

vember. Han har intervjuat en av världens främsta forskare på området, amerikanen John Palmer, som nu arbetar på den parapsykologiska institutionen i Utrecht, vars chef är svensken Martin Johnson. Mycket tyder på att vissa människor är predisponerade att reagera med utanför-kroppen-upplevelser på mycket svåra situationer.

En vecka senare, den 21 november, berättar en örebroare om en utanför-kroppen-upplevelse när han låg svårt sjuk efter en olycka. Upplevelsen fick stor betydelse för hans tillfrisknande. Tydligt klara han sin kris genom upplevelsen, något som stöder John Palmers åsikt – det undermedvetna löser en kris genom att skapa en ny, tillfällig relation till omvärlden, vilket övertygar individen om att han fortfarande existerar och fungerar.

Den 28 november fick läsarna berättelse om egna paranormala upplevelser, och den 5 december blev det frågor och svar med Martin John-

son, som ansåg: De paranormala fenomenen kan inte bortförklaras.

Den 16 januari återkom Rydén till det paranormala med en artikel om den finländska läkaren Rauni-Leena Luukanen och hennes upplevelser att vara utanför sin kropp. Hennes egna upplevelser har gjort henne intresserad av forskning i parapsykologi med mål att doktorella. Men redan i år kommer ut med en bok på finska, som heter "Döden finns inte". Dr Luukanen skriver också automatiskt, och hon tror sig därigenom ha fått kontakt med en avliden kusin och sin döda mormor. Av artikeln att döma är hon inte någon erfaren parapsykolog – åtminstone inte ännu – utan mer troende än vetenskaplig.

New Scientist

En strid om Michel Gauquelin och hans "astrologi" pågår i New Scientist. Gauquelin skriver den 7 januari och får svar den 11 februari, där han anklagas för faktafel och för att undanhålla fakta.

Den 28 januari recenseras i New Scientist en anti-parapsykologibok, "Parapsychology: science or magic?", skriven av James E. Alcock. Recensenten är en matematiker med det anspråkslösa namnet John Little. En del av Alcocks inledning citeras av Little: "Om det funnes övertygande bevis för en del av de paranormala fenomen som påstås existera, då skulle jag, tillsammans med en stor del av de psykologiska forskarna, med språng ge mig in på en undersökning av vad som utan tvivel vore den mest spännande och viktigaste psykologiska förmåga som någonsin har upptäckts. Men, ack, det finns inga bevis."

Alcock redogör för, skriver Little, hur parapsykologer misslyckats med att få fram resultat som kan upprepas av skeptiska forskare. Alcock nöjer sig dock inte med denna kritiska översikt, utan fortsätter med att fråga hur man, i brist på bevis, kan förklara den envisa tron på det paranormala. Vad är det hos den enskilde och i samhället som

skapar, vidmakthåller och stöder denna tro? Alcock kommer in på det faktum att det är så svårt att påvisa skillnaden mellan verklighet, fantasi och fel i vår personliga erfarenhet, i andras vittnesmål och i bevis som presenteras som vetenskapliga. Vi måste uppmärksamma, anser Alcock, att vi inte har någon direkt erfarenhet av verkligheten. Det vi registrerar från omvärlden utsätts för förvrängning när vi mottar intrycken – inte bara på grund av sinnesorganens konstruktion, utan också beroende på det sätt varpå vi lärt oss att betrakta omvärlden. Särskilt svårt är det när det gäller andrahandsbevis. En noggrann forskare kan inte säkert lita på att hans egen eller en annan persons upplevelse motsvarar något verkligt. Just därför är det viktigt att oberoende forskare kan upprepa parapsykologiska försök.

Studier som gjorts visar att det är personliga upplevelser som väcker tron på det paranormala. Detta kan vi antagligen skylla på vår okunnighet om vad som är normalt, menar Alcock, som också anser att många av de paranormala upplevelsorna har eller får en känsloladdning som gör dem viktigare och även mindre sårbara för kritisk granskning än andra upplevelser. För den som är intresserad av dessa frågor är det viktigt att veta, och tänka på, att vi alla tillåter våra önskemål, förväntningar och känslor att påverka vår tolkning av det som sker.

Min kommentar:

Känslöengagemanget hos en forskare gör honom blind, vill Alcock säga. Men är detta något nytt? Och går det att komma ifrån? Alla forskare, liksom alla andra människor, drivs väl just av önskemål, förväntningar och känslor. Vem eller vilka avgör vilka krav och vilken uppmärksamhet på sig själv som är tillräcklig för en forskare? Skall kraven anpassas efter den egna rädslan för positiva resultat? Kritikerna borde titta på vilka känslor de har bakom sina krav!

Entusiasm är helt nödvändig för en forskare, särskilt inom områden som inte är helt accepterade. Men givetvis kan entusiasm förblinda. Detta har drabbat forskare inom många områden. Hur känslolokala ska vi kräva att forskare ska vara? Hur introspektiva måste de vara? Ska de kanske gå i psykologisk analys? Givetvis måste de läras att vara objektiva, men vi måste också respektera att en förutsättning för framgångsrik forskning är entusiasm, kanske tro, övertygelse!

Anm. Göran Brusewitz är socionom och red. för tidskriften Medium.

En astrologiundersökning

Douglas P Lackey, professor vid avdelningen för filosofi, Baruch College i New York, har gjort en undersökning av astrologin.

38 studenter lämnade uppgift om sin födelsetid och -ort. Deras horoskop utarbetades sedan utifrån astrologisk standard, och de blev för astrologin typiska horoskop. De baserades på månen, Merkurius, Venus, Mars, Jupiter och Saturnus, *men inte på solen*, eftersom försökspersonerna kände till vilket soltecken de var födda i.

Varje försöksperson fick se två horoskop, ett som var hans eget och ett som utvalts av en slump; han visste att ett av horoskopen var hans "rätta", men inte vilket detta var.

Varje horoskop innehöll ca 20 punkter/tolkningar. Försökspersonerna satte poäng för varje punkt: +1 för rätt, -1 för fel och 0 för ej tillämpligt eller varken rätt eller fel.

22 personer ansåg att deras eget horoskop (de visste alltså inte att det var deras eget) i stort sett stämde, medan 14 personer ansåg att det inte stämde och två menade att det både stämde och inte stämde.

19 ansåg att placebo-horoskopet stämde, 19 att det inte stämde.

Försökspersonerna gav sina egna horoskop +74 poäng och placebo-horoskopen +52 poäng.

Det blev alltså en viss tendens till förmån för det rätta horoskopet. Emellertid ansåg också 19 personer att deras eget horoskop var mer riktigt än placebo-horoskopet, medan 18 personer menade att placebo-horoskopet var riktigare än deras eget horoskop. En person ansåg dem likvärdiga.

Alltså: en person som får två horoskop och omdöms säga vilket som

är det "rätta", kommer att välja ett annat horoskop lika gärna som sitt eget.

Om man nu antar att ett horoskop verkligen ger en riktig beskrivning av en människas karaktär och anlag, så betyder det att precis hälften av försökspersonerna har en oriktig uppfattning om sig själva, och precis hälften en riktig. Det finns ingen psykologisk teori på vilken denna hälften-hälften-fördelning kan stödjas. Däremot säger all kunskap om hur *slumpen* fungerar att hälften bör välja "rätt" horoskop och hälften "fel".

Man skall dock komma ihåg att horoskopen i denna undersökning inte baserades på det viktiga soltecknet.

I ett annat test deltog 59 försökspersoner. De ombads studera tidningshoroskop varje dag under en tid: dels förutsägelserna för deras eget tecken, dels för det tecken som låg på sex månaders avstånd från det tecknet. 36 personer ansåg att förutsägelserna för deras eget tecken var riktigare än de alternativa förutsägelserna, medan 23 personer menade att de alternativa förutsägelserna var riktigare.

Resultatet är anmärkningsvärt, eftersom alla 59 studenterna sa sig inte tro på tidningshoroskop, fastän de flesta medgav att de brukade läsa sina horoskop för skojs skull. Även detta experiment pekar alltså i "rätt" riktning från astrologisk synpunkt. Professor Lackey talar dock i sammanhanget om en "personaliseringseffekt", dvs en tendens hos människor att identifiera sig med sådana förutsägelser eller karaktärsdrag som antas avse dem själva.

Källa: Skeptical Inquirer, hösten 1981.

Profeten Hickson

Den 11 oktober 1973 blev Charles Hickson och Calvin Parker i Pascagoula, Miss., USA, kidnappade och förda ombord på ett UFO, där de undersöktes av robotliknande varelser. Så berättar de själva. Fallet, som är mycket omskrivet, har tagits på allvar av flera UFO-forskare, bland dem Allen Hynek.

I en intervju åtta år efter händelsen säger Hickson:

– Jag har blivit kontaktad av dem genom mitt medvetande, och

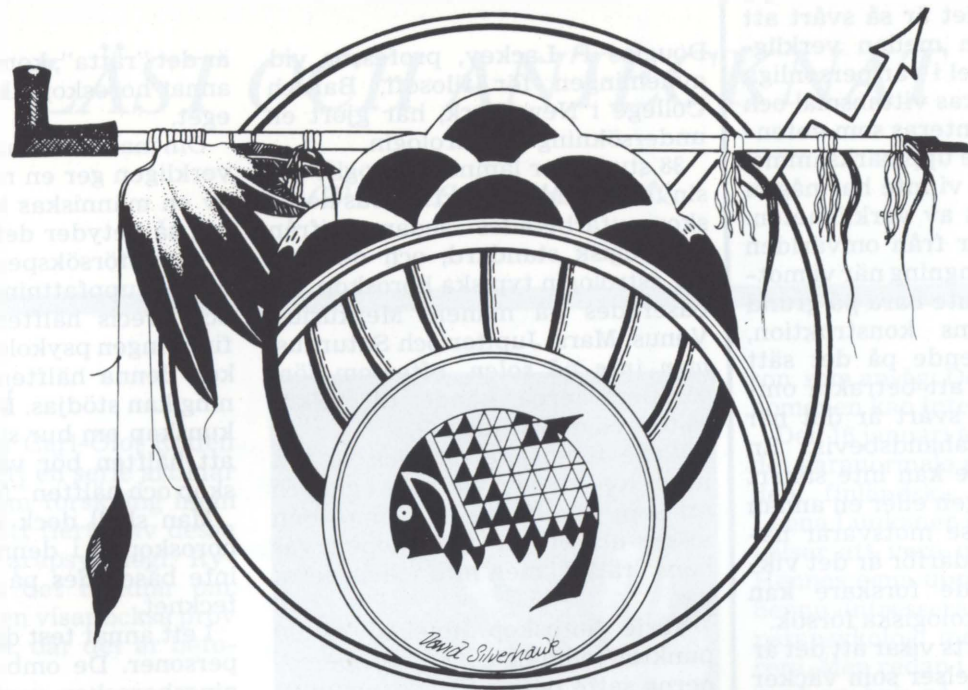
jag tror att jag kommer att få fysisk kontakt med dem igen.

Hickson meddelar att UFO-varelserna har ett fredsbudskap och har utvalt honom som en av sina tolv lärjungar.

– Jag skall börja hålla föredrag igen, säger han. Jag skall vara med i TV. Jag skall tala om för världen vad som kommer att hända.

Källa: Fate, februari 1982.

ROLLING THUNDER SPEAKS

ROLLING THUNDER indian, andlig ledare och filosof

Rolling Thunder är en amerikansk indian, medicinman och andlig ledare.

– Jag kan visa dig hur man vandrar mjukt på Moder Jord, säger han och tillägger: Om du kan lära dig detta, då börjar du läka både planeten och dig själv.

– All förorening kommer ur den moderna människans sinne – därför börjar reningen av jorden, som du kan förstå, med en rening av sinnet. Vi måste göra vår egen ande ren, innan vi kan börja göra detta land rent.

Rolling Thunder säger att om man försöker bota en sjukdom, så leder detta oftast till en annan sjukdom, så länge människan inte lärt sig att återigen leva med naturen och med andra varelser som också betraktar jorden som sin moder, så att hon är i harmoni med alla de naturliga elementen och alla de andliga krafterna och med Moder Jord själv!

Detta är Rolling Thunders budskap:

– Vi måste åstadkomma förändringar innan det är för sent!

För övrigt kan nämnas att medicinmannen i många år arbetade som bromsare för Södra Pacifiska Järnvägen. Han har nyligen pensionerats.

Rolling Thunder talar om fred

AV JO ANN GARLINGTON

Under ett urgammalt ekträd stod en åldrad och något kutryggig man. Han var obesvärad av en insekts oavbrutna jagande runt huvudet, kålmaskarna som klättrade på hans arm och solstrålarna som förvandlade vildmarken till ett ångbad.

Den gamle mannen kände sig lika hemma i sin omgivning som fiskarna i den närliggande ån. Han var i harmoni med naturen.

Enligt indiansk tradition är detta som sig bör.

Rolling Thunder, cherokee-indian, från födseln ödesbestämd av "Den Store Anden" att bli medicinman, har under en livstid sökt kunskapen om ett liv i fred med naturen.

Som medicinman är han väktare av stammens hemligheter, kunskaper, visdom och makt, som förts vidare genom oräkneliga generationer indianer. Han äger kunskapen att bota sjukdomar och läka sår, att finna och bruka läkeörter, att få regnmoln att avge sitt regn, att transportera föremål genom luften och att kommunicera telepatiskt med andra medicinmän runt om i världen.

Rolling Thunder ser sin uppgift bland indianerna inte bara som bota, utan också som ledare vilken samlar sitt folk på krigsstigen. Men i stället för att ta skalper och byten är det hans mål att skapa fred och harmoni bland alla dem som måste leva på den här jorden.

– Vi är krigare som kämpar för freden, förklarar han och påpekar att vita män och indianer har kämpat mot varandra alltsedan pilgrimerna vände sig mot sina välgörare tre år efter deras ankomst till Nya världen.

– Mitt folk är inte en försvinnande ras, säger Rolling Thunder, som beskriver sig själv och sina anhängare som traditionella indianer – de som håller fast vid det gamla, i motsats till de indianer som tynar bort med en massa alkoholism och hög självmordsfrekvens i indianreservat.

– Men vi hittar vägen tillbaka, säger Rolling Thunder. Vi skall finna ett bättre liv på ett eller annat sätt.

Han ser ett land i framtiden där vita och indianer kan dela på ett gott liv.

– Vi skall lära oss att leva tillsammans, eller också kommer ingen alls att leva här.

Om inte människorna snart förstår att leva tillsammans, kommer en total undergång för människosläktet, spår Rolling Thunder.

– Nästa storkrig blir det sista. Det står skrivet på stenarna. Detta krig följs av 40 års rening. Det blir en hård tid.

Han uppmanar enträget sina åhörare att nu göra sig beredda att leva ett enkelt liv nära naturen under den kommande reningsperioden.

– Människorna måste leva tillsammans och ha respekt för naturen. Vi hör alla till detta land. Vi är gjorda för att leva ett fint liv.

Fast Rolling Thunder fortfarande finner fiender bland de vita – bland byråkrater, politiker, lärare och välgörare, som försöker tala om för indianerna hur de skall leva – så finner han att många vita är vänner till hans folk. Han ser också att allt fler indianer söker sig tillbaka till sitt kulturella arv.

– Och de tar med sig sina vita vänner, säger han.

– Trots den parodi på rättvisa som varit i det förflutna, hatar vi inte någon, säger Rolling Thunder, men han har inte glömt den orätt som vederfarits hans folk.

– Den vite mannen skalperade först indianerna. Det var inte något som vi började med. Det är mycket som inte står skrivet i den vite mannens historieböcker.

– Den vite mannen måste ge tillbaka det land som han stulit av oss, säger Rolling Thunder. Och han måste sluta stjäla våra små barn och låta dem uppfostras i vita fosterhem därför att han tror att vi är odugliga som föräldrar.

– Vi vill inte att folk skall tycka synd om oss. Vi har inga skulder, inga banklån och ingen välfärd.

När en indiansk far eller make dör, lämnas inte hans barn och änka hemlösa, utan de är en del av det indianska samhället. Inte heller lämnas åldringar att hemlösa driva omkring på gatorna eller förvaras på ålderdomshem.

– Vi tar hand om de våra.

I en strävan att återuppliva och bevara en traditionell indiansk livsstil och kultur har Rolling Thunder grundat Meta Tantai, ett stamsamhälle som förfogar över ca 104 hektar ökenmark nära Carlin, Nevada. Där lever han tillsammans med sin hustru, Spotted Fawn, och ett ökande antal anhängare, både indianer och vita.

Rolling Thunder säger att de funnit vatten i detta ökenland, där andra försökt men inte hittat något. De fann det, säger han, därför att

Den Store Anden ville det.

– Den Store Anden ville inte ha den vite mannen där, förklarar Rolling Thunder.

– Den vite mannen gör ett stort misstag, om han inte frågar efter indianernas kunskap. All vår kunskap finns nedtecknad, men är undangömd.

Till skillnad från den kristna läran, vilken Rolling Thunder anser vara vilseledande, säger han:

– Vi tror inte på att ge utan att få något tillbaka. Att dela med sig är ömsesidigt.

Vi har alla samma skapare men inte samma Gud, menar Rolling Thunder.

Fastän han har fått en knapp utbildning och ursäktar sig för sitt ordval, citerar han Platon och Aristoteles, Petrus och Paulus, Muhammed, Buddha och Nya testamentet, Tora och Koranen lika ledigt som högt bildade humanister från världens mest ansedda lärdomscentra.

– De kristna försöker alltid hitta något fel på oss, säger han. Jag vet att jag inte skulle bli välkommen i

deras himmel, och jag skulle inte fördrå deras helvete.

Med en glimt i de mörkbruna ögonen säger medicinmannen, som tycker om ett gott skämt och ett gott skratt:

– Om jag någonsin skulle komma på besök i de kristnas helvete, så skulle jag bli ivägkörd därifrån. På grund av hettan skulle jag kalla ned regnet för att kyla av flammorna så att helvetet blev en uthärdlig plats att leva på!

De som hörde Rolling Thunder tala vid Walnut Creek häromåret, har inte glömt den ovanliga åskstorm som vållade översvämning i Contra Costa County efter hans framträdande där den 10 maj.

Det är inte tomma ord det som Rolling Thunder berättar om sin makt. Men han vill inte säga om det kommer att uppstå någon storm på den plats där han just befinner sig.

– Det beror på, säger han. Om det finns mycket ont här, då kanske området behöver tvättas rent!

Övers. Leif Salmgren o SM

(Ur *Contra Costa Times*, 1 maj 1981.)

Alternativkampanjen

Allt fler människor börjar ifrågasätta de rådande värderingarna i dagens samhälle, de materialistiska värderingar som är baserade på oftast kortsiktigt ekonomiskt tänkande. De traditionella politiska partierna har t ex alla ekonomisk tillväxt som ett mål. I den vanliga politiska debatten ifrågasätts inte denna utveckling. Den politiska kampen rör resursernas fördelning. Denna inställning sker på bekostnad av natur och människor. Naturen föröds, klyftan mellan i-länder och u-länder ökar, människors fysiska och psykiska hälsa försämras, utslagningen ökar, och vi har ett ständigt krigshot hängande över oss.

Många människor motarbetar därför aktivt ett samhälle grundat på snävt lönsamhetstänkande. De skapar egna alternativ eller försöker förändra samhället. De har en vision av ett "mjukt" och mer smäskligt samhälle. Det finns bl a något som heter Alternativkampanjen -82. Bakom den står hittills Ekoteket, Folkkampanjen mot kärnkraft, Framtiden i våra händer, Jordens vänner, Kvinnokamp för fred, Kvinnokultur, Miljöför-

bundet, Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök och Svenska freds- och skiljedomsföreningen. Dessutom är andra grupper och enskilda engagerade i olika projekt inom Alternativkampanjen.

Alternativkampanjen vill bl a ge stöd åt en utveckling till självtillit, solidaritet och resursbevarande över hela världen. Mellan 20 mars och FN-dagen 24 oktober pågår olika aktiviteter över hela landet. I arbetet för ett alternativt samhälle utgår man från en helhetssyn, där man ser enskilda människor i ansvarstagande samspel med varandra och naturen. Man vill verka för ett samhälle där alla litar till sin egen förmåga att lösa problem. Man eftersträvar nya produktionsätt som tillåter alla att leva i samklang med jordens resurser i stället för att förgifta och föröda jorden.

ALTERNATIVKAMPANJEN
Byggnad 103, Skeppsholmen
111 49 STOCKHOLM
tel 08/20 26 95 (mån-fre 13-17)

Jungfrufödsel?

Jungfrufödsel innebär att en kvinna får barn utan att ha varit tillsammans med någon man. Barnet har alltså ingen biologisk far. Fastän jungfrufödsel (partenogenes) är vanlig bland lägre djur brukar det anses uteslutet att något sådant skulle kunna förekomma bland människor.

I en nyutkommen bok, *Att styra livet*, skriver emellertid genetik-professorn Björn Afzelius att jungfrufödsel bland människor troligen inte bara är möjligt, utan kanske också inträffar någon enstaka gång. Det behövs alltså inte enbart röra sig om mödrar som antingen har dåligt minne, är okunniga eller vill spela oskyldiga de fåtal gånger då sådana händelser rapporteras. En stor engelsk tidning, *Sunday Pictorial*, efterlyste år 1955 i läsekretsen mödrar med barn som tillkommit utan föregående befruktning. Av de 19 kvinnor som anmälde sig befanns en mor och dotter ha identiska genetiska mönster. Forskarnas slutsats var att "detta mycket väl kan ha varit ett fall av jungfrufödsel". "Mrs. Alpha, som hon kallades i undersökningen", skriver Afzelius, "är därmed det första fallet i historien med en jungfrufödsel som undersöktes vetenskapligt."

Afzelius lägger fram två tänkbara förklaringar till detta fall: "att en kroppscell med 44 + XX kromosomer eventuellt börjat tillväxa, dela sig och bli en ny individ", eller

att "... moderns ägg (22 + X) har startat delningar och eventuellt senare fördubblat sitt kromosomantal."

(Bibelns berättelse om Jesu tillkomst genom jungfrufödsel innebär dock troligen ett mirakel, eftersom barnet bör bli av kvinnligt kön.)

Källa: Olle Holmqvist (red.) *Att styra livet*, BonnierFakta, 1981.

SR-n

Tro och skepticism Forts

ifrån att kunna förklara hur verkligheten är inrättad och att kunna förklara nya fenomen som till synes strider mot etablerade naturlagar. Alla rapporter om nya, hittills oförklarade fenomen måste bedömas fördomsfritt, även om de inte så lätt kan fås att stämma med den bild av verkligheten som har växt fram inom vetenskapen.

Det är inom sådana gränsvetenskapliga områden som psykisk forskning och UFO-forskning som vår förmåga att göra oss en riktig bild av universum ställs på prov. Och om vi inte kan göra oss fria från personliga tendenser och önskningsar som grumlar bilden, då kommer vi att misslyckas med att rätt förstå verkligheten.

Anm. Ovanstående är ett referat av en uppsats av Peter Delin, publicerad i den amerikanska tidskriften *The MUFON UFO Journal*, maj 1981, med tillåtelse av Australiens och Nya Zeelands förening för vetenskapens främjande.

TRÄDET

Två män gingo genom markerna och sågo ett gammalt vackert träd. Den ene såg trädets krona och diktade en vacker sång. Han dyrkade skönheten, formerna och färgerna.

Den andres tankar gingo till trädets rötter och han frågade: Hur kunna rotträderna ur mullen suga till sig de safter som dana denna skönhet? Var är sätet för den intelligens som ger form och färg åt blad och blommor och bestämmer deras doft? Det som synes är skönt, men det fördolda är väsentligt och en olöslig gåta.

De samtalade om detta en stund och bejakade varandras synpunkter. Sedan skildes de åt och gingo var sin väg. Den ene med sin sång, den andre med sin tysta undran.

Man ser det man intresserar sig för.

Axel Fredenholm
(ur "Vi och våra dagar")

Det veka i människorna

I *Alternativet* nr 1 finns en artikel av Jan Danielsson, en person som tar hand om och rehabiliterar skadade djur. Han skriver bl a detta:

"Spelar det nu någon roll om man räddar livet på ett eller annat djur? Det är väl ändå miljöfaktorerna som avgör hur det går med en art? Jo, det är säkert sant, även om det i vissa fall när det gäller mycket sällsynta arter kan ha en viss betydelse om en enstaka individ räddas.

Men jag ser det på ett annorlunda sätt. Det är inte djuren i första hand som behöver räddas. Utan människorna! *Det mjuka och veka i människorna*. Förmågan att hysa med känsla. Den förmågan kläms från alla håll idag. Tillvaron blir alltmer anonym. Människor myllrar på gatan. Djur myllrar i proteinfabriker. Det kvantitativa sättet att se på tillvaron tar över på alla områden. Också de som är intresserade av djur tenderar mer och mer att tala i fackzoologens kyliga termer, om arter, populationer, evolutionstryck o dyl.

Jag har fått för mej att det är något mycket värdefullt som finns i den situation när en flicka kommer bärande på en liten mus, som hon hittat på skolgården, och vill ha hjälp att göra den pigg. När en fastighetsskötare ringer och säger, att han inte vill ta livet av en koloni fladdermöss som hyresgästerna klagat på. När en polispatrull lägger ner stora ansträngningar på att undsätta en fastfrusen svan och köper bullar åt den på kondis fastän ingen har larmat om den.

Hundratals liknande episoder att förtiga, men inte att förglömma. Det är en verksamhet också för *människans* rehabilitering och kanske räddning! För det veka, varma och medkännande inom Dig och Mig. Om inte det får erkännas och bli en del av vårt handlande ser det illa ut för allt som lever på jorden."

Om Du anmäler adressändring - uppge även den gamla adressen!

Astrologikurs Tärnafjällen

En grundkurs om stjärnornas samband med liv på jorden. Uträkning av eget födelsehoroskop. riktlinjer för tolkning m.m. Kursavgift 1.750:- pers. inkl. helpension htl Sänninggården samt kursmaterial 14-21 aug. Tel. 0954-330 38.

Sökarguiden

Sköna sommaren är här igen! Titta in på Vattumannens bokhandel, Drottninggatan 83 och på EAST/WEST, Nybrogatan 26, där hittar du ännu mer information om kurser och seminarier under sommarmånaderna.

har alltid ett gediget utbud av kurser under sommaren. Beställ utes program: Mandala, Bauer, N-2622, Gausa, Norge. Tel. 062-27253. Bland utes kurser märks: healing, zoterapi, öröm & symbol, New Age Seminarium, osv.

Framtidsläger: 19 juni till den 4 juli
Midsommarmöte om den nya paradigmen: Stor samling av alla som arbetar med att en ny världsbild växer fram.

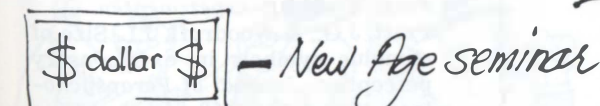
Beställ utförligt program: Ljusbackens Kursgård, 820 60 Delsbo, 0653-166 25

WÄXTHUSET

Sommarskurser:

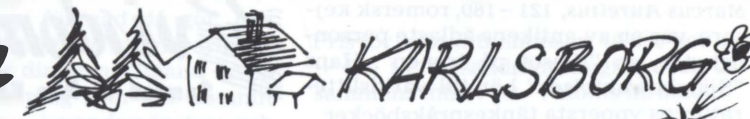
- JUNI**
4-6 Zoterapi och kroppsmedvetenhet
Marianne Fabian från Köpenhamn
- 11-13 Genväg till lyckan
kortkurs med Britta Zetterberg
- 14-20 Att leva kärlekens väg
Britta Zetterberg och Lena Kristina
- 24-27 Midsommarfirande - kom och dansa på loge, fira och ha kul!
- JULI**
2-4 Drama och drömtolkning
Heinz Leyman och Lena Kristina
- 5-9 Frigörande andning
sk Rebirthing med Lena Kristina
- 8-11 Växtfärgning med Synnöve från
Väddö Folkhögskola
- 16-18 Opening the heart med Linn Martin
som är en amerikansk healer.
- 19-25 Advanced workshop med Linn Martin
- 26-31 Livsinspiration och skapande
med Lena Kristina och Toomas Tuulse

Information och utförligt program får du om du skriver till WÄXTHUSET, Pl. 318 A, 760 40 Väddö. Tel: 0175 - 314 85

med ROGER PRITCHARD, kollega till Sverige-bekante Michael Phillips. Roger ger workshops i konsten att sanera sina affärer, allt på NEW AGE-språk!

Information om hans seminarier och föredrag genom VATTUMANNENS Bokhandel, Drottninggat. 83 Tel: 08-10 96 15, 31 10 02, fråga efter Anders.

151 90 Södertälje, tel. 0755-314 70

25-31 juli Hälsovecka med andnings- och avspänningsvård, rytmik, ryggvård, zoterapi mm.
Ledare: Alice Rosendahl-Ohlsson

1-8 aug. Orientalisk gymnastik med ryggvård
med Lisa Djeilan (mest för quinnor)

8-15 aug. Naturen och vi, program på begäran.

17-24 juni Integrerad Primalterapi 7-dagarskurs
7-14 aug.

2-4 juli Weekend-kurser i psykomotorterapi
3-5 sept.
Beställ utförligt program

4 juni Fredspsykologi och fredskamp
11 juni Kulturens uppgång och fall
18 juni Den ekonomiska krisens själsliga rötter

Talare: Björn Roxendal och Mona Arvidsson
Lokal: Kungsholmsgatan 30 nb. kl. 19.00 08-756 98 89

Western Buddhist Order

9 - 18 juli, 6:e året i rad på Stenfors gamla herrgård, södra Småland.
Retreaten ger rika tillfällen till inre samling, fördjupning och andlig utveckling.
Ytterligare information får du genom: Giordano Renard, Elleholmsvägen 11, 352 43 Växjö. 0470-190 91

Nu har den kommit igen! Vattumannens nya sommarkatalog. Du kan hämta den i Vattumannens bokhandel eller skriva efter den: Box 45096, 104 30 Stockholm. Full med massor av godbitar från när och fjärran! Tel: 08-10 96 15

Sant Thakar Singh

kommer till Sverige igen.

2 - 4 augusti.

Sant Thakar Singh ger undervisning i Sant Mat.

Information: 08-32 03 63
88 88 71

Sökarguiden, Box 45505, 10430 Stockholm

Marcus Aurelius, 121 – 180, romersk kejsare, var en av antikens ädlaste personligheter, en "filosof på tronen". Hans "Självtbetraktelser" hör till världslitteraturens yppersta tänkespråksböcker.

Föraktar någon mig? Det är hans sak. Min sak är att tillse, att jag ej gör eller säger något som är värt förakt. Hatar han mig? Det är också hans sak. Min är att vara kärleksfull och välvillig mot alla och särskilt mot honom, beredvillig att visa honom på hans förseelse, men inte ge-

nom att skymfa honom eller låta honom känna mitt overseende, utan vänligt och okonstlat liksom Fokion, ifall hans beteende ej var hyckleri. Ditt inre måste nämligen vara så beskaffat, att det för gudarnas öga är uppenbart, att förargelse och harm är fjärran från dig...

MARCUS AURELIUS.

Helhets-kurser i Nordisk Meditation Healing Yoga

Begär program

Många sommarkurser

Lärarna är Freya Drott och Röde Orm Gode

TORA-institutet

Nolgården, Riksberg 8140, 545 00 Töreboda

Tel. 0506/131 41

Bevisen för psi

Forts

I.L., & Young, F.W. On the relation between visual and ESP confusion structures in an exceptional subject. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1975, 69, 1–32.

- (3) Stepanek-experimenten
Pratt, J.G., Stevenson, I., Roll, W.G., Bloin, J.G., Meinsma, G.L., Keil, H.H.J. & Jacobson, N. Identification of concealed randomized objects through acquired response habits of stimulus and word association. *Nature*, 1968, 220, No. 5162, 89–91.
Blom, J.G., & Pratt, J.G. A second confirmatory ESP experiment with Pavel Stepanek as a "borrowed" subject. *J.A.S.P.R.*, 1968, 62, 28–45.
Se även brev från Pratt i *J.A.S.P.R.*, 1969, 63, 207–209.
Pratt, J.G. A decade of research with a selected ESP subject: an overview and reappraisal of the work with Pavel Stepanek. *Proceedings of the A.S.P.R.*, 1973, 30, 1–78.

Keil, H.H.J. Pavel Stepanek and the focusing effect. *Research Letter of the Parapsychology Laboratory, University of Utrecht*, No. 8, Oct 1977.

- (4) Ganzfeldstudier.
Honorton, C. Psi and internal attention states. In Wolman, B.B. (Ed.) *Handbook of Parapsychology*, 1977, Part V, Chap. 1.
(5) Brugmans experiment i Groningen.
Brugmans, H.I.F.W. Une communication sur des expériences télépathiques au laboratoire de psychologie à Groningue faites par M. Heymans, Dr. Weinberg et Dr. H.I.F.W. Brugmans. *Le compte rendu officiel du premier congrès international de recherches psychiques*. Copenhagen, 1922, 396–408.
Murphy, G. *Challenge of Psychical Research*. New York: Harper, 1961, pp. 56–62.
Pope, D.H. The Brugmans experiments. *Journal of Parapsychology*, 1952, 16, 1–3.
Schouten, S.A., & Kelly, E.F. On the experiments of Brugmans, Heymans and Weinberg. *European Journal of Parapsychology*, 1978, 2, 247–290.
(6) Pearce-Pratt-experimenten.
Rhine, J.B., & Pratt, J.G. A review of the Pearce-Pratt distance series of ESP tests. *Journal of Parapsychology*, 1954, 18, 165–177.
Hansel, C.E.M. *ESP and Parapsychology. A Critical Re-evaluation*. Buffalo, N.Y.: Prometheus Books, 1980, Chap. 10.
(7) Pratt-Woodruff-experimenten.
Pratt, J.G., & Woodruff, J.L. Size of stimulus symbols in extrasensory perception. *Journal of Parapsychology*, 1939, 3, 121–158.
Pratt, J.G. New evidence supporting the ESP interpretation of the Pratt-Woodruff experiment. *Journal of Parapsychology*, 1976, 40, 217–227.
Hansel, C.E.M. *ESP and Parapsychology. A Critical Re-evaluation*. Buffalo, N.Y.: Prometheus Books, 1980, Chap. 11.

Den som planterar kärlekens frö i visdomens kruka skall se evighetsblommor växa och sprida skönhet i tillvarons värld.

Axel Fredenholm

Existentiell astrologi

Jag belyser såväl din inre dynamik och dina förutsättningar som din roll i det stora planetariska psykodramat med utgångspunkt från ditt födelsehoroskop. Endast personliga besök. Ring Jan Romander, 08-42 61 39.

Ljudisolerad lokal finns

Star-föreningen har en mysig källarlocal, nyrenoverad och fräsch, på Stora Nygatan i Gamla Stan. Den kan hyras timme/helkväll/helg.
Lokalen är ca 80 m², 2 rum, kökskåp och WC.
Hör av dej till Susanne, om du är intresserad.
Månd.-fred. kl. 9.00–12.00.
Tel. 08-765 86 18.

Mera om guruer och elever

I förra numret skrev jag om hur man bör förhålla sig till sin guru. Kanske du tänkte: – Ja, men det där gäller inte mig. Min guru är inte auktoritär, det är bara det att han faktiskt vet mycket mera än jag själv och kan ge mig värdefulla råd i alla situationer. Han vet ju bättre än jag – han har en fantastisk livserfarenhet.

Då vill jag säga dig: Kom ihåg, att det faktum att du till punkt och pricka följer din gurus råd, inte frångår dig ansvaret för dina handlingar. Du kommer alltid själv att få skörda frukten av dina handlingar, och det duger inte att säga: – Jamen, jag följde bara min gurus instruktioner, och min gurus ord är Guds ord!

Du är ansvarig för vad du gör, och därav följer också att du är ansvarig för vad du gör mot din guru. Ibland är en guru en österlänning som har kommit från helt andra levnadsmönster och planterat om sig i västerländsk miljö. Det är möjligt att gurun har suttit i meditation i tjugo år och utvecklat en varaktig kontakt med sitt inre, med högre plan av verkligheten, och utvecklat förmågor utöver det normala. Men en guru är också en människa, och varje levande människa kan utsättas för frestelser, eller ovanliga påfrestningar, och "falla". När gurun kommer till västerlandet utsätts han för situationer som han inte kan bedöma, därför att mycket är fullständigt nytt för honom. Han löper då större risk att "sjunka" och kanske förlora en mindre eller större del av det han tidigare vunnit i fråga om andlig insikt.

Du, som elev, är också ansvarig för hans andliga hälsa och välbefinnande. Du är skyldig att inte utsätta honom för frestelser som han inte klarar av. Om du vill tjäna honom, så kan du tjäna honom bättre om du använder ditt förstånd och de erfarenheter som du råkar ha, i stället för att förtränga dessa.

I vissa fall är det helt enkelt fråga om elevens lättja: Eleven är för lat för att fatta egna beslut om sitt liv, det är bekvämare att låta gurun bestämma allt, och därigenom lurar eleven sig själv att tro att han slipper ansvara för sina handlingar, eftersom de sker på order.

Kom ihåg att det du vill är att utveckla ditt inre liv, inte att vända upp och ned på ditt yttre liv – det senare är oftast alldeles i onödan. Om vi lever ett lugnt och ordnat yttre liv, kan vi koncentrera oss mera på det inre.

Maria Adkinson

Kontakt

Du man – meditatör, miljö- och samhällsmedveten, helst socialist, gärna invandrare, gärna förälder, född tidigast på 30-talet – vi två? "Lika barn leka bäst. U-län", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 40 öre per ord + 4: – i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 10: –. Moms inräknad.

Gåvor

Gunnar Erneblad, Örebro 2 500 (gåvopren.), Edit Nilsson, Stockholm, 38: –, Bengt Wejnebring, Älvsjö, 20: –, Ingrid Ternstedt, Alingsås, 27: –, Elsa Heino, Helsingborg, 58: –, Lennart Anderberg, Eslöv, 100: –, Harvinder Singh, Västerås, 12: –, Ingrid Persson, Grästorp, 10: –, M. Inkinen, Järfälla, 12: –, Anonym 120: –,

följande 8: –

Reijo Suvén, Göteborg, Erik Olsson, Göteborg, Kerstin Nordin, Lidingö, Maj-Britt Weckman, Uppl. Väsby, Gunvor Ramberg, Västerås, Jan T. Fagerros, Bromma, Gunvor Jonnarth, Stockholm, Yvonne Arvidsson, Rydal, Alva Lyrstrand, Mölndal, Mikael Sjöstrand, Stockholm, Hans Johansson, Göteborg, Leif W. Janson, Norsborg, Kjersti Berglund, Uppsala, Harry Berg, V. Frölunda, Dan Waern, Bollebygd, Henrik Elofsson, Broaryd, Lars Eriksson, Lund, Lennart Andersson, Älvsjö, Siv-Britt Ingman, Märsta, Annette Berglund, Järfälla, Sigvard Strandberg, Västerås, D. Kallberg-Viksten, Stockholm, Laszlo Kele, V. Frölunda, Håkan Sjöberg, Karlshamn, Björn Sjögren, Stockholm, Lillemor Naul, Solna, Elisabeth Leskosek, Södertälje.

Summa kronor 3.113: –.

Hjärtligt tack!

Red.

PROFETEN

ETT MÄRKLIGT MEN MENINGSLÖST ICKE-KAUSALT ICKE-SAMMANTRÄFFANDE:

Av Sven Rosén

BOKREVVY

Bokrecensioner återgivna med tillåtelse av tidskriften Bokrevvy, Bibliotekstjänst, Fack, 221 01 Lund.

Ur Bokrevvy nr 4, 1981

ALLMÄNT OCH BLANDAT

BIDDISS, MICHAEL D. Massornas tid. Liber Lund. Övers. fr. eng. av Svante Hansson. Orig:s titel: The age of the masses. 240s. Litt. reg.

Be BN 0677063-17 Uppgiften som författaren, som är engelsk idéhistoriker, ställer sig är omöjlig: att skildra det "europeiska tänkandet under det senaste århundradet". Är man medveten om de helt grundläggande reservationerna i en uppgift som denna och kan man acceptera att projektet över huvud går att genomföra, har man framför sig en hisnande upplevelse. Så skildras brytningarna inom den naturvetenskapliga världsbilden, det "filosofiska och religiösa tänkandet" (arvet från Kant och Hegel till Nietzsche och Russell), socialt och politiskt tänkande (liberalism, marxism, utopister osv). Dessutom behandlas "ideologiska konfrontationer" mellan och inom olika tankeriktningar (också inom kulturen). Det är inte "massornas" tankar som rekonstrueras, utan mer eller mindre centrala teoretikers. Hur som helst blir det en lärd exposé, som lämnar mycket åt den enskilde läsarens egna kunskaper och fantasi. Det krävs inga förkunskaper.

Jan Annerstedt

RELIGION

EDMAN, STEFAN. Jord att älska. Om skapelsen och miljökampen. Gumm. 240s. Ill. litt. Med studieplan.

Cg BN 0678049-IF Detta är en handbok i bred miljökamp, en studiecirkelbok för kristna församlingar, en översikt över dagens miljökriser samt en lovsång. För att "väcka och stärka vår kunskap om skapelsen och kärleken till Jorden", har förf. använt ett stort astronomiskt, ekologiskt och i övrigt naturvetenskapligt vetande, Bibeln, poeterna och alternativrörelsernas entusiasm. Det är en stundom hisnande läsning. Det stora avsnittet om livets uppkomst, som visar underverket i detta hur allt hör ihop med allt, är ett konststycke ifråga om grundligt vetenskaplig och populär framställning. Senare delen av boken tar upp hoten mot jorden, vattnet, skogen och luften, med fakta och värderingar och klara politiska ställningstaganden samt många konkreta råd. Här finns utförlig litteraturförteckning, ordförklaringar, användbara adresser och en studieplan som också innehåller andaktsförslag. Det är en bok genomsyrd av kärlek, kunskande och engagemang.

Christina Bergil

LUBICH, CHIARA. Kärleken som ideal. Ny stad. Övers. fr. it. av Kirsten Elkjær och Margaretha Olsson. Orig:s titel: La carità come ideale. 95s. Cf BN 0678155-62 Förf, italienska till börden, är grundare av Focolare-rörelsen, som går tillbaka till 1944. Focolare är ett italienskt ord som bl a betyder hjärta, familj. Rörelsen, som ej är en orden eller kommunitet, har kärleken som sitt viktigaste incitament. Det är människan, brodern, som intar platsen som annars klostret eller slöjan har för andra kristna. Man säger sig mitt i världen vilja skapa en oas av det övernaturliga, av paradiset. Boken handlar alltså om kärlek. Den beskriver rörelsens tankar, om det viktiga i att handling betyder mer än ord, men också hur rörelsen har olika grenar, där medlemmarna på sin plats försöker föra de grundläggande tankarna vidare. Det är en ömsint bok, inte sentimental utan en fin liten guide till den ganska okända Focolare-rörelsen.

Kerstin Berglund

MARTINUS, (pseud.). Mänsklighetens öde. Hälsans förl. Övers. fr. da. av Asta Sturzenbecker och Nils Kalén. Orig:s titel: Menneskehedens skæbne. 88s. Cn BN 0677496-B5 Vid sidan av de omfattande verken "Livets Bog" och "Den Evige Verdensbillede" innehåller Martinus produktion ett stort antal böcker av mindre format, där olika aspekter av hans världsbild behandlas kortfattat. Denna bok i litet format spänner över vida fält. Reinkarnations- och karmaprinciperna, dödens natur och mänsklighetens nuvarande situation och närmaste utveckling berörs kortfattat. Det är nog svårt att förstå denna koncentrerade framställning om man inte först har en överblick över Martinus världsbild, exempelvis genom Kaléns "Kosmisk livssyn". Översättningen följer det danska originalet ordagrant, vilket bitvis gör texten något tungläst.

Nils-Olof Jacobson

FILOSOFI OCH PSYKOLOGI

HALLDÉN, SÖREN. Nyfikenhetens redskap. En bok om kritisk tänkande inom vetenskapen och utanför. Studentlitt. 149s. Reg.

D BN 0677444-BC Detta är en annorlunda bok om kritiskt tänkande. Den är en lättläst och tankeväckande bok som ger ett fräscht och spännande perspektiv på vetenskapligt arbete. Till skillnad från vanliga introduktörer i detta ämne betonar förf personlighetens och den känslomässiga mognadens, men också traditionens och värderingarnas roll vid valet av hypoteser och teorier. Många vanliga fördomar om vetenskaplig och annan kvalificerad intellektuell verksamhet avslöjas och tillrättaläggs med tydliga och slående exempel. Ett utmärkande drag i boken är just det mycket breda perspektivet. Förf:s infallsvinklar är många och tagna från en mängd olika kunskapsområden, alltifrån matematik till konstvetenskap. Halldéns sakkunskap och bredd är dock inget som tynger denna eleganta och

medryckande bok. Den är av stort värde, inte bara som en "annorlunda" grundbok i metodkurser för akademiker och utredare, utan också som en nyttig tankeställare för t ex politiker, byråkrater och andra konsumenter för forskningsresultat.

Lennart Nordenfelt

EKONOMI OCH NÄRINGSVÄSEN

MICHÉLSEN, THOMAS. Massmaten. Svenskt jordbruk i kemiåldern. R & S (Tema nova). 170s. Ill. litt.

Qd BN 0677580-73 Utifrån frågorna "Hur framställs den svenska maten?" och "Varför har matproduktionen organiserats så?" görs en analys av den svenska livsmedelsproduktionen. Förf beskriver på ett kritiskt men initierat sätt hur det svenska jordbruket blivit alltmer "kemiserat". I ett kapitel behandlas även "Alternativt jordbruk undantag från kemibruket". I det avslutande kapitlet kritiserar förf jordbrukspolitiken. Det är enligt honom jordbrukspolitikens fel att den svenska bonden producerar livsmedel med alltmer kemikalier. Bokens kontenta är att det borde vara dags att byta jordbrukspolitik – att satsa på miljö och kvalitet i stället för kvantitet. Bokens innehåll har delvis publicerats i Dagens Nyheter, där förf är journalist. Boken, som är illustrerad med ett 20-tal foton, är av värde för alla med intresse för jordbruks- och livsmedelsfrågor samt för miljöintresserade.

Hans Siverbo

MEDICIN

LUNDH, LARS-GUNNAR. De nya känsloterapierna. En presentation och kritisk granskning. Av Lars-Gunnar Lundh och Heinz Leymann. NoK (Tem-pus). 267 s. Ill. litt.

VI BN 0678001-C4 Den gamla erfarenheten att ett plötsligt och våldsamt känsloutbrott kan verka som ett själsligt reningsbad har hårdexploaterats av en rad terapiformer under 60- och 70-talet, mestadels amerikanska sådana. Lundh redogör sakligt och sympatiskt för en rad känsloterapier: Perls' kända gestaltterapi, bioenergetik, primalterapi, Casriels identitetsterapi samt avslutningsvis även vissa mellanformer mellan terapi och ideologiskt betingade "väckelserörelser" av typ Est, meditationsläror m fl. Leymann kommenterar och ger avslutningsvis en balanserad, ganska amper kritik av dessa terapiformer – de är till en del kommersiella dagsländor utan teoretisk substans. Texten är lättläst och litteraturförteckningen mycket fyl-lig.

Lars Bejerholm

SCHARFFENBERG, JOHN A. Frisk och stark av kött? Skandinaviska Bokförl. Övers. fr. eng. av Ari Laitinen och Kirsi Peltonen. Orig:s titel: Problems with meat. 124 s. Litt.

Vm BN 0677782-D9 Denna lilla bok utvecklar påståendet att "den största enskilda dödsorsaken i USA efter tobak och alkohol är använd-

ningen av kött". Med stöd av 96 referenser, hämtade från olika amerikanska utredningar och engelskspråkiga vetenskapliga artiklar, hävdas att köttätande innebär en rad allvarliga hälsorisker. "Den alternativa kosten, baserad på vegetariska principer, har inga av dessa problem samt befrämjar hälsan och livslängden." Boken består av korta avsnitt, som tar upp olika hälsoproblem samt även ekonomi och befolkningsfrågor, och källmaterialet refereras mycket kortfattat. En del tabeller och schematiska bilder illustrerar, inte alltid lättförståeligt. Det finns en del vetenskapligt stöd för förf:s teser, men det är inte bevisat (och torde vara omöjligt att bevisa) vilken roll just köttätandet spelar för hälsa och sjukdom. Boken är lättläst och riktar sig närmast till lekman.

Nils-Olof Jacobson

Du är värdefull, du kreative

Carl Rogers skriver (1954) "att det under historiens gång visat sig, att ju mer originell en produkt varit, och ju mer långtgående dess implikationer, med desto större sannolikhet har den bedömts som ond av samtiden. Den genuint kreativa skapelsen ses i regel först som felaktig, dålig eller dårlig. Nästa steg är att den betraktas som självklar, och först långt senare ses den äntligen som en god kreativ produkt. Ett exempel är de läror, som Sokrates predikade, och som av samtiden betraktades som vansinniga."

De orden, som säkert många av oss "härligt öppna" sökare med förtjusning tar till oss – ty de passar ju så bra på många av den nya tidens idéer, som vi är intresserade av – finns i Marianne Jeffmars bok *Intelligent eller kreativ?* från 1978 (Studentlitteratur, Box 1719, 221 01 Lund). Dr Jeffmar är kreativitetsforskare, verksam vid Psykologiska institutionen i Lund.

Kreativa – dvs påhittiga, uppslagsrika, konstruktiva, fantasifulla, nyskapande – människor har ofta svårigheter i samhället. Kreativa barn kan i en oförstående omgivning hämmas i sin naturliga utveckling och tvingas in i ett livs- och tankemönster som inte passar dem och där deras unika, skapande förmåga inte kan blomma ut.

Kreativitet kan vara en betydande samhällsresurs, och bland annat därför har man alltmer börjat undersöka vad kreativitet är, hur den kan stimuleras och tas till vara. Man börjar anse att de kreativa människornas unika bidrag motverkas i skolan, som i stället favoriserar de intelligenta med hög IQ. Även vid universiteten är det IQ-folket som gynnas och får dominera, medan de kreativa forskarbegåvningarna, innovatörerna, missgynnas. Detta kan betyda att vetenskapen har en tendens till konservatism och motstånd mot nyheter.

Marianne Jeffmar tar i sin bok upp sådana frågor som: vad är intelligens?, vad är kreativitet?, kan man skilja på

intelligens och kreativitet?, är intelligens detsamma som IQ? Många åsikter, mer eller mindre roliga, redogörs för. En av de skojigaste är följande uttalande av kreativitetsforskaren Maslow, som anser att "konstutbildningen är den enda utbildningsform, som ger individen möjlighet att utveckla hela sin inneboende potential, och som därför borde stå som mönster för all utbildning: 'Vad tjänar det till att lära ut fakta? Fakta blir ju så fort förändrade! Varför ska vi lära ut teknik? Den blir ju så fort föråldrad!' I stället borde universiteten i vår snabbt föränderliga värld enligt Maslow gå in för att utveckla en ny människotyp, den heraklitiska, som kan improvisera i situationer, som aldrig funnits förut, och som är inspirerad nog att vilja klara av morgondagen, där allt kan hända."

Det finns alltså forskare som är väldigt entusiastiska till kreativiteten. Men Marianne Jeffmar skriver som en sammanfattning att "vi fortfarande vet mycket litet om huruvida man kan och bör träna kreativiteten".

Fast det är klart att det är positivt om människor kan göra det bästa av sitt liv. Den som "förverkligar sig själv", dvs "blir sina möjligheter", gör den bästa insats han kan i samhället och blir själv lycklig. Och en tendens att förverkliga sig själv har alla människor – åtminstone menar Carl Rogers det.

Hur blir man mer kreativ? Ett trick – lanserat av A. F. Osborn – är ett fritt idéflöde, där man uppskjuter bedömningen av sina infall; man tar inte omedelbart ställning till idéernas värde.

Marianne Jeffmars bok innehåller åtskilligt matnyttigt för framför allt den kreativitetsintresserade. En lång referenslista finns.

SM

Hjalmar Söderbergs kristendomskritik

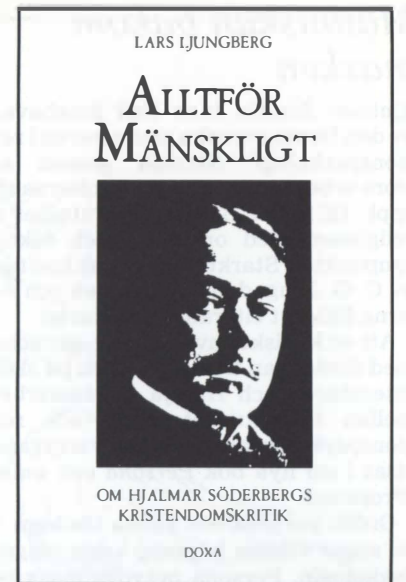
"En orientalisk djävulsbesvärjare. En helbräddagörare av en typ som alla tider och folk har känt. En folklig predikant tillhörande en allmoge vars grova vidskepelser han delade. En falsk domedagsprofet – en bland de otaliga. En misslyckad Messias – en bland de många." Så skissade Hjalmar Söderberg bilden av Jesus.

Citatet står att läsa i Lars Ljungbergs avhandling för teologie doktorsgraden, *Alltför mänskligt. Om Hjalmar Söderbergs kristendomskritik* (Doxa 1982).

Hjalmar Söderberg hade som flera andra kända ateister blivit uppfostrad i kristen tro; men, sedan han lämnat "barnatron", fortsatte han att sysselsätta sig med religiösa trosfrågor.

Söderberg är ju en av den svenska skönlitteraturens stora författare. Men han var också en skarpsinnig kritiker av kristendomen med förmågan att i klara och pregnanta formuleringar ge uttryck för sin uppfattning. Han var en utomordentlig stilist.

Hjalmar Söderberg ogillade såväl den ursprungliga kristendomen som den moderna, opportunistiska variant som anpassades efter vad som för tillfället

var gångbart. En tidsanpassad omtolkning av den ursprungliga läran hade han ingenting till övers för, utan uppfattade den som en förfälskning. Han menade att kyrkan "förnekar sin mästare" genom sina kompromisser; eftersom det är lönsamt, sviker kyrkan Jesus och vilseleder allmänheten.

Söderberg påpekar – som så många andra kritiker – att den kristna moralen, som kyrkan officiellt lär ut, aldrig har praktiserats i något land eller någon tid. Eftersom den är väsensfrämmande för människorna, strider mot deras naturliga instinkter, har den i praktiken avvisats. Att man inte skall vända andra kinden till, utan stå upp emot det onda är en mänsklig övertygelse som alla samhällen och grupper har tillämpat och fortfarande hyllar. Söderberg skriver även att kristendomen är "en importvara till vårt folk och vår tid från ett fjärran, främmande folk i en fjärran, främmande tid".

I början var, påpekar Hjalmar Söderberg, kristendomen en lära för de fattiga med en – som Lars Ljungberg formulerar det – "kompensatorisk framtidstro", dvs vad de fattiga inte fått av lycka i det jordiska livet, det skall de få i den kommande tillvaron, där det i stället kan gå riktigt illa för de rika. Fast i vår tid har kristendomen ljugits om och övertagits av de mäktiga och rika samt gjorts till ett samhällsbevarande instrument – en historiens ironi!

Någon övermänsklig höghet i Jesu gestalt såg inte Söderberg. Bland annat saknade Jesus "djupet och klarheten hos en Lukianos, en Voltaire, en Heine och en Anatole France". Orden är Knut Jaenssens och beskriver Söderbergs värdering av Jesus.

Hjalmar Söderberg uppfattade de "bildade" kristna, framför allt präster, som förljugna, ty han menade att ingen tänkande människa, som är ärlig och uppriktig inför sig själv, kan godta kristendomens centrala dogmer, såsom Jesu gudomlighet, uppståndelse och himmelfärd.

Lars Ljungbergs avhandling om Hjalmar Söderbergs kristendomskritik är enligt min mening läsvärd för envar som intresserar sig för en sanningsprövning av kristendomen.

SM

Människan bakom masken

Hjalmar Sundén blev 1967 innehavare av den första svenska professuren i religionspsykologi. Särskilt genom sitt stora arbete Religionen och rollerna (5:e uppl. 1971) har han berikat studiet av religionen med originella och viktiga synpunkter. Starkt intryck har han tagit av C. G. Jung, den i Religionen och rollerna flitigast citerade författaren.

Att en kritiskt använd Jung-psykologi med fördel kan tillämpas även på skönlitteraturen och främja ett samarbete mellan litteraturvetenskap och religionspsykologi har Sundén övertygande visat i sin nya bok *Persona och anima* (Proprius).

Orden persona och anima i bokens titel anger viktiga begrepp i den jungska psykologin. Persona betyder mask och är den attityd man visar gentemot yttvärlden. Den tjänar ofta till att dölja eller skydda anima, själen, som hos Jung betecknar människans förhållande till det inre livet.

Med lärdom, skarpsinne, inlevelse och finess belyser Sundén det psykiska kraftspelet hos sex författare, Karl-feldt, Strindberg, Camus, Lagerkvist, Den heliga Birgitta samt Mora-prosten Jacob Boëthius och belyser relationen mellan persona och anima hos dem. Hans Larsson, "den svenske Sokrates", sade en gång att bakom varje liten vardagsfråga finner man vid närmare påseende ett filosofiskt problem. Sundén visar att de problem som sysselsätter de "profana" författarna, t ex de fyra första av de ovan nämnda, ofta nog visar sig vara av religiös och teologisk natur – om man nämligen kan se lite bakom masken, och det är just vad den analytiskt skolade teologen Sundén kan. Det är inte så lätt att komma undan religionen som en del av våra käcka "upplysningsmän" tycks tro. Lyssna lite bättre på "ateisten", försök att få en titt bakom hans persona, och du finner kanske att du samtalar med en teolog mot sin vilja.

Boken är rik på intressanta iakttagelser och *inside information* om de behan-

lade författarna. I kapitlet om Erik Axel Karlfeldt får man t ex veta att skalden synes ha haft en *near-death-experience* av den typ som Moody skildrat i sina bekanta böcker. Vid påsktiden 1913 genomgick han en svår kris i samband med en lunginflammation. Tillståndet var så allvarligt att läkarna på påskafton gav upp hoppet. Döden syntes oundviklig. Men under påsknatten återvände dikta-ren långsamt från sin utflykt i dödens gränsland och hörde i dvalan mellan död och liv påskmorgonens klockor ringa. Denna kris, säger Sundén, skänkte svensk lyrik den ovansklit enkla och sköna dikten "Sjukdom". När utmattningen når sin höjdpunkt och den sjuke tycker sig stå inför dödens port, förnimer han från en högre instans "ett utsägligt ord":

Nu sviktar himmel, sviktar jord,
Men ett är fast och stort:
Jag hörde ett utsägligt ord
vid en obeskrivlig port.

Porten slog denna gång igen och skalden återvänder på "smärtans väg" till jordelivet. Men minnet av det ord han hört lever kvar och skänker förtröstan under resten av livet och inför "nästa gång":

Så skall jag minnas till nästa gång,
att rösten lät som en väns.

Sundén menar att orden "Nu sviktar himmel, svikar jord, men ett är fast och stort", bör sammanställas med Jesu ord i evangeliet: "Himmel och jord skola förgås, men mina ord skola icke förgås" (Mark. 13:31), och han fortsätter: "Det tycks mig sannolikt att Karl-feldt med de anförda raderna velat ge de bibelkunniga en antydning om vems röst han hört." Jag tror att denna tolkning är riktig.

Gustaf Lundgren

Alternativ psykologi

För något år sen utkom en bok med titeln Alternativ läkekonst. Den handlade om det stora utbud av icke-konventionella läkemetoder, gamla och nya, som i dag står till disposition för folk som är besvikna på den officiella medicinen.

Alternativ psykologi skulle man kunna kalla den handbok av det engelska författarparet Derek och Julius Parker som under titeln *Lär känna Dig själv!* utgivits på Bernces förlag.

Här presenteras åtskilligt som förbigås i de vanliga psykologiböckerna men som ändå kan ha sitt värde, t ex fysiognomik, biorytmik, grafologi, astrologi och palmistri (handtydning). Mycket är bra och intressant, men åtskilliga konstigheter förekommer. I ett frågeformulär med vars hjälp man skall kunna testa sin sexualdrift läser man t ex följande fråga: "Du kan bara tänka dig att vara med på en orgie ifall de andra där är nära vänner." Detta anmodas nu alltså handlanden X i Skövde och hemsamariten Y i Emmaboda att svara ja eller nej på. Så smakfullt! Vad tror egentligen herrskapet Parker om vanliga människors levnadssätt? I grafologikapitlet får man veta att det tyder på *vänlighet* om "bokstäverna spretar åt alla håll på papperet". Förskräckligt!

Litteraturförteckningen i slutet av boken upptar 115 titlar, alla på engelska. Borde det inte ha nämnts att flera av dessa böcker finns tillgängliga också på svenska? Under rubriken Kroppsspråket och dess innebörder (!) saknas Julius Fasts kända arbete Body Language, som kom i svensk översättning 1977. Nog hade det varit på sin plats att på tal om fysiognomik nämna den lundensiske anatomiprofessorn Carl-Herman Hjort-sjöes förstklassiga, av honom själv illustrerade bok Människans ansikte och mimiska språket av 1969. För vidare studier i grafologi rekommenderar författarna två engelska böcker medan de med tystnad förbigår hela det tyska språkområdet, där dock de viktigaste grafologiböckerna är att finna. Och får man påminna om att det faktiskt finns några fullt användbara svenska böcker om detta ämne, bl a en av undertecknad?

För att till slut säga något vänligt om denna bok, så förtjänar det rika bildmaterialet mycket beröm. Det är vackert, informativt, ofta kulturhistoriskt intressant.

Gustaf Lundgren

En temadag i Storkyrkan

"Uppgörelse med den slutna världsbilden" heter ett häfte på drygt hundra sidor som man kan rekvirera från Storkyrkans pastorsexpedition i Stockholm. Det är en rapport från temadagen i maj 1981 med samma namn, då forskare och lekmän tillsammans diskuterade den nya världsbild som håller på att växa fram. Rapporten är en utskrift av bandupptagningar under diskussionerna.

De forskare och sakkunniga som inbjudits, var Jan Fjellander (psykobiologi), Tor Ragnar Gerholm (fysik), Jan Grönholm (beteendevetenskap), Bengt Gustafsson (astronomi), Hans Hof (religionsfilosofi), Walter Liebendörfer (antroposofi), Arne Naess (filosofi), Håkan Snellman (fysik), Jens Tellefsen (fysik), och Gustaf Wingren (teologi).

De inbjudna fördelade sig i fem grup-

per med olika ämnesinriktning, men med samma röda tråd genom samtalen: Man talade om universums struktur, om hur den moderna fysikens rön oåterkal-leligen har förändrat vår syn på tillva-ron och om hur vi kan relatera detta till vårt dagliga liv.

I de samtal där fysikerna deltog, tog man upp frågan om universums uppkomst, man talade om de egendomliga svarta hålen, om huruvida det finns andra civilisationer i universum, om elektromagnetisk växelverkan, om oändlighet. . . Samtalen spann över stora områden.

Håkan Snellman säger om vår verklighetsuppfattning: "Att vi ser det vi ser, beror helt och hållet på våra sinnesorgan. Vi ser t ex i ett väldigt smalt område av det elektromagnetiska spektrat, vi ser precis en oktav från 2 200 till 4 400. Vi vet att stålmannen har röntgenblick, han kan se rätt igenom olika saker. Om vi hade ögon som var känsliga för ett annat våglängdsområde så skulle den organiska materian, alla människor, stolar och sådant, inte uppfattas av oss annat än som bleka skuggor. Stenar och mineraler skulle då uppfattas som mer solida saker."

Arne Naess är som alltid knivskarp i tanken, och han lyckas formulera sina tankar om barnens villkor i vårt samhälle så att man verkligen ser och förstår samband och förhållanden som annars inte framstår klart i den offentliga debatten. Han talar om vikten av att barn får behålla den tillit till livet som de har från början. Som det nu är hinner tilliten till omvärlden försvagas eller förintas redan i tonåren.

Jan Grönholm och Walter Liebendörfer ger värdefulla impulser till hur de nya tankarna och idéerna kan tillämpas i vår vardagstillvaro, hur den nya världsbilden förändrar våra attityder och handlingssätt i det dagliga livet.

Jan Fjellander leder in diskussionerna på de områden som traditionellt har varit den enskilde sökarens frågan om liv efter döden, reinkarnation och paranormala förmågor och får fin respons hos övriga samtalsdeltagare.

Den del av rapporten som ter sig svagast, är ironiskt nog den där teologen Gustaf Wingren deltar. Wingren, liksom Tor Ragnar Gerholm, ger intryck av att föra sina resonemang inte utifrån den nya världsbilden utan utifrån ett synsätt som känns föråldrat, jämfört med det synsätt som kommer till uttryck hos de övriga inbjudna deltagarna. Wingren tycks helt oberörd av de fysiska rön som andra tycker är enormt spännande och intressanta – för honom räcker det att tro på Bibelns ord så som man alltid gjort. Det är samma visa som man hört förr. Det väcker större intresse hos mig när Walter Liebendörfer gör en kort antydning om att den kristna uppståndelseupplevelsen är en central händelse i Rudolf Steiners budskap. Kanske man där kan finna några djupare förklaringar, några ledtrådar till hur religionen och vetenskapen kan hänga samman.

Om man har överseende med alla tryck- och skrivfel, så är rapporten en givande och spännande läsning som jag varmt kan rekommendera.

Maria Adkinson

Gör allting för att prisa och ära Mig
och tacka Mig oavslåttigt.

Människan kan inte leva av bröd allena
utan av Mitt ord,
av Mina löften

som aldrig sviker om du sätter Mig före allt annat
om du tror och förtröstar på Mig –
om du vandrar på andens vägar
och inte på människors vägar.

En tro kan inte växa fram inom dig
om du inte gör någonting åt saken.

Du kan inte leva på någon annans tro.

Det här är något som varje enskild människa
måste utveckla inom sig.

Du kan inte nå bergets topp genom att stå där nere
och titta upp mot toppen.

Det är du som måste klättra,
det är du som måste vilja nå toppen.

Längtan måste finnas där djupt inom dig
för att du ska kunna skrida till handling.

Så är det med tro.

Du måste göra något för att utveckla den,
du måste utsätta den för provning.

Om du faller

måste du vara villig att resa dig igen
och knoga vidare
i vetskap om att du till slut
kommer att nå ditt mål, vad som än händer.

Det är tro

Ur "Footprints on the Path" av Eileen Caddy
Övers. Maria Adkinson. Ill. Charles Adkinson
Reprinted by permission of the Findhorn Foundation

Sommerkurser (healing, psykodrama m m) og seminarer (New Age Seminar og Nordisk Samarbeidskonferanse).

Mandala er et senter som holder kurser, seminarer, konferanser o s v innen naturmedisin og humanistisk psykologi. I sommer holder vi kurser i bl a psykodrama, healing (Lin Martin, Ionna Salajan, Nirmala), drøm og symbol, soneterapi, Spiritual Reality Training (Peggy Stanley) og meditasjon og bevegelse. Skriv etter vår sommerkatalog for nærmere opplysninger.

Fra 12 til 18 juli arrangerer vi *Nordisk Samarbeidskonferanse* som vil være en oppfølging av fjorårets vellykkede konferanse. I år er denne åpen for alle, og temaet vil være "Det Nye Mennesket".

Fra den 9 til den 15 august vil det være et åpent internasjonalt seminar som vi har kalt "Det Nye Verdensbilde". Kjente norske politikere sammen med representanter fra alternativorganisasjonene vil via foredrag inspirere til gruppearbeide og samtaler. Sosialt samvær, morgenbad i elva, solbad i pausene og mye lek innimellom (New Games med Dale LeFevre), vil også være en viktig del av aktiviteten.

Mandala, Bauker, N-2622 Gausa, Norge

Ortodoxi och opposition

Vår vän Nils Wiklund menar att om ledande parapsykologer utväljer ett antal experiment, eller fall, som de anser vara de mest övertygande, när det gäller att bevisa existensen av psi (parapsykologiska fenomen) och man sedan finner att artifakter (avgörande faktorer som inte har något med psi att göra) kan ha förekommit, att exempelvis fusk har varit möjligt i ett av dessa experiment, då är det experimentet helt värdelöst som stöd för psi. Och sker detsamma med ytterligare ett experiment, och ytterligare ett osv, så blir resultatet att alla stöd för psis existens försvinner.

Men naturligtvis bevisar inte bara möjligheten av artifakter att sådana verkligen har varit för handen. Många experiment där fusk, eller andra artifakter, i princip kunnat förekomma, kan mycket väl ha registrerat yttringar av äkta psi. Ingen kan rimligen förneka den möjligheten.

Svagheten hos Hansel & Co är ju att de inte ställer samma beviskrav på sig själva som på sina meningsmotståndare. För att få stöd för den attityden hänvisar de till att deras egen uppfattning står i god överensstämmelse med gällande paradigm. Det paradigm, säger de, är så väl etablerat, så övertygande, att det sannolikt har definitiv karaktär. Vi, de ortodoxa, behöver därför inte bevisa att fusk eller fel har förekommit i parapsykologiska sammanhang, menar de, utan det är våra motståndare, oppositionen, som skall bevisa att fusk eller fel inte ägt rum – och det kan de inte! De ortodoxa anser sin position så stark

att de praktiskt taget står över misstanken att grundligt ha misstagit sig – och därför, tycker de, ligger bevisbördan hos anklagarna (parapsykologerna) inte hos de anklagade.

Har man nu stor sympati för ortodoxin, håller man kanske med Hansel & Co om att de knappast kan misstänkas för grundläggande misstag. Men om man i stället ser etablissemangets företrädare som en sammansvärjning kring ett bräckligt paradigm, då är man inte villig att befria dem från bevisbördan, när de granskar psi-fenomen, utan anser att de måste bevisa sina anklagelser. Det rådande paradigmet är inte heligt!

De ortodoxa utgår alltså från att psi med all säkerhet inte finns, eftersom psi strider mot det rådande paradigmet, dvs den nu allmänna synen på verkligheten. Men om man i stället har den motsatta utgångspunkten – i princip lika berättigad – att psi med stor säkerhet finns, då ser man lätt att Hansel & Co:s granskningar av experiment och fall inte kan användas som stöd för ortodoxins bestridande av psis existens. De avgörande bevisen för att psi inte har förekommit saknas. Frånvaron av bevis för A räcker nämligen inte som bevis för icke-A.

Att en försöksperson möjligen har kikat in genom ett fönster kanske gör experimentet ifråga mindre intressant som bevis för psi, men det är även av föga intresse som stöd för uppfattningen att psi inte finns.

SM

Nils Wiklund: <i>Mot en utvärdering av bevisen för psi</i>	2
Bertil Falk: <i>Ett njet till liv efter döden</i>	8
Kristen Zenmeditation	10
<i>Intervju med Gunnel Vallquist</i>	12
Åsa Freij: <i>Sådan personal – sådant företag</i>	14
SMÅFS: <i>Wayne Dyers livsvisdom</i>	16
Åsa Freij: <i>Var närvarande, och totalt uppmärksam!</i>	18
<i>Tro och skepticism</i>	19
Åsa Freij: <i>Vera Rosenquist, ung vid 80</i>	20
Åsa Freij: <i>Positiv journalistik behövs</i>	22
<i>Nya blad</i>	23
Åsa Freij: <i>Att försöka bli en frisk människa</i>	24
Bertil Falk: <i>Världsfederalisterna</i>	26
Göran Brusewitz: <i>Läst och antecknat</i>	28
<i>Rolling Thunder</i>	30

SÖKAREN

Oberoende tidskrift för
livsaskådningsfrågor

Redaktör och ansv. utgivare:
Sven Magnusson

Adress:
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Telefon: 08 - 69 60 27

Prenumerationspris:

Helår (10 nr) 98: -

Halvår 52: -

Postgiro: 70 60 47 - 8

Bankgiro: 372-8128

Annonsspriser: (moms tillkommer):

Helsida 1.000: -, halvsida 600: -, småannonser 20: - per spalt-cm, men minst 60: -.

Tryckt hos Smålandspostens
Boktr. AB 1982.

ISSN 0038-0504